

PROMETNA ŠOLA MARIBOR
VIŠJA PROMETNA ŠOLA

Maja Fišnar

**VIRI OGROŽANJA IN TVEGANJA
NACIONALNE VARNOSTI REPUBLIKE
SLOVENIJE**

Diplomsko delo

Hrastnik, avgust 2013

Diplomsko delo višješolskega študijskega programa

VIRI OGROŽANJA IN TVEGANJA NACIONALNE VARNOSTI REPUBLIKE SLOVENIJE

Študentka: *Maja Fišnar*

Študijski program: *Logistično inženirstvo*

Modul: *Vojaška logistika*

Predmet: *Nacionalna in mednarodna varnost*

Mentor: *Jožef Murko, univ. dipl. obr.*

Mentor(-ica) v
gospodarski družbi: /

Lektorica: *Zdenka Stergelj, prof. slovenščine*

prometna šola maribor
višja prometna šola

SI – 2000 MARIBOR, Preradovičeva ulica 33, tel.: +386 2 42 94 135, 42 94 137, fax: 42 94 139

SKLEP O DIPLOMSKEM DELU

ZAHVALA

Zahvaljujem se Ministrstvu za obrambo, ki mi je omogočilo to šolanje ter mentorju za pomoč in nasvete pri pisanju diplomske naloge. Zahvala gre tudi moji družini za vso podporo ter mojima dvema najdražjima Žanu in Aljažu Teodorju, ker sta razumela, da je imela mami včasih veliko domačih nalog.

prometna šola maribor
višja prometna šola

SI – 2000 MARIBOR, Preradovičeva ulica 33, tel.: +386 2 42 94 135, 42 94 137, fax: 42 94 139

Obr. DIP 8

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA
--

Podpisana Maja Fišnar, rojena 17. 2. 1977 v Trbovljah, s svojim podpisom potrjujem, da sem avtorica diplomskega dela z naslovom VIRI OGROŽANJA IN TVEGANJA NACIONALNE VARNOSTI REPUBLIKE SLOVENIJE.

Maribor,
15.10.2013

Podpis:

VIRI OGROŽANJA IN TVEGANJA NACIONALNE VARNOSTI REPUBLIKE SLOVENIJE

Ključne besede: nacionalna varnost, viri ogrožanja in tveganja, globalni viri ogrožanja in tveganja, nadnacionalni viri ogrožanja in tveganja, nacionalni viri ogrožanja in tveganja

Povzetek

Zagotavljanje nacionalne varnosti Republike Slovenije temelji na nacionalnih interesih in nacionalnovarnostnih ciljih države. Življenjski interes države je ohranitev neodvisnosti, suverenosti in ozemeljske celovitosti. Bistvo zagotavljanja nacionalne varnosti predstavlja dobrobit in napredek Republike Slovenije in njenih prebivalcev.

Varnost države, njenih prebivalcev, naravnih dobrin in kulturne dediščine pa lahko omajajo različne oblike ogrožanja in tveganja. V diplomski nalogi bodo predstavljeni globalni viri, nadnacionalni in nacionalni viri ogrožanja in tveganja nacionalne varnosti Republike Slovenije.

Nacionalni viri ogrožanja in tveganja so tisti, katerih povzročitelji smo v večini primerov državljani RS sami in katerih posledice prizadenejo prebivalce naše države, zato bodo v nalogi posebej predstavljeni. Predstavljeni bodo tudi najizrazitejši viri ogrožanja in tveganja zadnjega obdobja in na kakšen način lahko omilimo njihovo pojavnost oziroma njihove posledice.

THREAT AND RISK SOURCES OF NATIONAL SECURITY OF SLOVENIAN REPUBLIC

Key words: national security, threat and risk sources, global threat and risk sources, transnational threat and risk sources, national threat and risk sources

Abstract

National security of the Republic of Slovenia is based on national interests and the national security objectives of the country. Vital interest of the republic is the preservation of independence, sovereignty and territorial integrity. The essence of providing the national security is the welfare and progress of the Republic of Slovenia and its citizens.

Republics, citizens, national goods and cultural heritage safety, can be undermined by different threats and risk. This diploma describes global, transnational and national threat and risk sources of national security of the Republic of Slovenia.

The national threat and risk sources are those, which are in most cases caused by citizens of our republic and the consequences affects them, therefore they will be especially presented in this task, including the most featured in the last period and how to mitigate their incidence and their consequences.

VSEBINA

1	UVOD	1
1.1	OPIS PODROČJA IN OPREDELITEV PROBLEMA	1
1.2	NAMEN, CILJI IN OSNOVNE TRDITVE	2
1.3	PREDPOSTAVKE IN OMEJITVE RAZISKAVE	3
1.4	PREDVIDENE METODE RAZISKOVANJA	3
2	DEFINICIJA NACIONALNE VARNOSTI	5
2.1	NACIONALNI INTERESI IN NACIONALNOVARNOSTNI CILJI RS	6
3	VPLIV GEOPOLITIČNEGA IN GEOSTRATEŠKEGA POLOŽAJA REPUBLIKE SLOVENIJE NA NACIONALNO VARNOST TER NJENO MEDNARODNO VARNOSTNO OKOLJE.....	8
4	VIRI OGROŽANJA IN TVEGANJA NACIONALNE VARNOSTI RS	10
4.1	GLOBALNI VIRI OGROŽANJA	12
4.1.1	<i>Podnebne spremembe</i>	<i>12</i>
4.1.2	<i>Globalna finančna, gospodarska in socialna tveganja</i>	<i>14</i>
4.1.3	<i>Krizna žarišča</i>	<i>14</i>
4.2	NADNACIONALNI VIRI OGROŽANJA IN TVEGANJA NACIONALNE VARNOSTI	16
4.2.1	<i>Terorizem</i>	<i>16</i>
4.2.2	<i>Nedovoljene dejavnosti na področju konvencionalnega orožja, orožij za množično uničevanje in jedrske tehnologije</i>	<i>20</i>
4.2.3	<i>Organizirani kriminal</i>	<i>21</i>
4.2.4	<i>Nezakonite migracije</i>	<i>23</i>
4.2.5	<i>Kibernetske grožnje in zloraba informacijskih tehnologij in sistemov.....</i>	<i>27</i>
4.2.6	<i>Dejavnost tujih obveščevalnih služb</i>	<i>28</i>
4.2.7	<i>Vojaške grožnje</i>	<i>28</i>
4.3	NACIONALNI VIRI OGROŽANJA IN TVEGANJA NACIONALNE VARNOSTI.....	29
4.3.1	<i>Ogrožanje javne varnosti</i>	<i>29</i>
4.3.2	<i>Naravne in druge nesreče</i>	<i>34</i>
4.3.3	<i>Omejenost naravnih virov ter degradacija življenjskega okolja.....</i>	<i>35</i>
4.3.4	<i>Zdravstveno-epidemiološke grožnje.....</i>	<i>37</i>
4.3.5	<i>Dejavniki negotovosti.....</i>	<i>38</i>
5	VIRI OGROŽANJA IN TVEGANJA NACIONALNE VARNOSTI REPUBLIKE SLOVENIJE IN NJIHOVE POSLEDICE V ZADNJIH LETIH	39
5.1	ZAZNANI GLOBALNI VIRI OGROŽANJA IN TVEGANJA VARNOSTI RS IN NJIHOVE POSLEDICE	39

5.2	ZAZNANI NADNACIONALNI VIRI OGROŽANJA IN TVEGANJA VARNOSTI RS IN NJIHOVE POSLEDICE.....	43
6	ANALIZA POROČIL DRŽAVNIH INSTITUCIJ, V KATERIH SO ZAJETI POJAVI, KI JIH OBRAVNAVAMO KOT NACIONALNE VIRE OGROŽANJA V ZADNJIH LETIH.....	49
6.1	OGROŽANJE JAVNE VARNOSTI	49
6.2	NARAVNE IN DRUGE NESREČE.....	54
6.3	DEJAVNIKI NEGOTOVOSTI.....	57
7	UKREPI OB NEVARNOSTIH NACIONALNIH VIROV OGROŽANJA NACIONALNE VARNOSTI REPUBLIKE SLOVENIJE.....	60
8	SKLEP.....	70
	VIRI, LITERATURA.....	75
	SEZNAM SLIK	80
	SEZNAM PREGLEDNIC	81
	SEZNAM DIAGRAMOV.....	82

UPORABLJENE KRATICE

- RS – Republika Slovenija
- EU – Evropska unija
- NATO – North Atlantic Treaty Organization
- ReSNV-1 – Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije
- OZN – Organizacija združenih narodov
- ZDA – Združene države Amerike
- OZN – Organizacija združenih narodov
- KZ – Kazenski zakonik Republike Slovenije
- ZJRM-1 – Zakon o varstvu javnega reda in miru
- HIV – humani imunodeficientni virus
- SPB – spolno prenosljive bolezni
- SPO – spolno prenosljive okužbe
- WHO – World Health Organization - svetovna zdravstvena organizacija
- °C – stopinj Celzija (temperatura)
- EUROPOL – Evropski policijski urad
- EUR – denarna valuta Evropske Unije
- NPU – Nacionalni preiskovalni urad
- URSZR– Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje
- NUS – neeksplozivno ubojno sredstvo
- EUROSTAT – Evropski statistični urad
- SV – Slovenska vojska
- SFRJ – Socialistična federativna republika Jugoslavija

1 UVOD

1.1 OPIS PODROČJA IN OPREDELITEV PROBLEMA

Zagotavljanje nacionalne varnosti Republike Slovenije temelji na Ustavi Republike Slovenije, spoštovanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter demokracije in načel pravne države. Pri tem se upoštevajo sprejeti nacionalni razvojni dokumenti, zakoni in podzakonski akti in spoštujejo načela mednarodnega prava ter pravice in obveznosti Republike Slovenije, prevzete z mednarodnimi pogodbami.

Izhodišče za zagotavljanje nacionalne varnosti Republike Slovenije so nacionalni interesi in nacionalnovarnostni cilji Republike Slovenije, ki izhajajo iz temeljnih vrednot slovenske družbe. Njihovo uresničevanje prispeva k dobrobiti in napredku Republike Slovenije ter njenih prebivalcev, zato zaščita in obramba nacionalnih interesov ter ciljev predstavljata srž zagotavljanja nacionalne varnosti.

Viri ogrožanja so ključni dejavniki, ki determinirajo varnostno politiko in v okviru nje tudi interese in cilje, ki si jih država zastavlja na področju varnosti. Vire ogrožanja lahko delimo po več kriterijih. Zelo tradicionalna je delitev na vojaške in nevojaške vire ogrožanja (kriterij vojaških spopadov), na zunanje in notranje (kriterij porekla grožnje), na naravne in antropogene (kriterij nosilcev groženj) ali pa skladno s kriterijem pojavnih oblik oziroma vsebine, grožnje na vojaške, politične, družbene, ekonomske, okoljske in druge. Zaznavati, analizirati in realno ocenjevati vire ogrožanja ni tako enostavno, saj imamo opraviti vsaj s tremi ravni njihove zaznave. Tako lahko govorimo o deklarativnih, ti so zapisani v strateških dokumentih s področja varnosti, ki jih je sprejela politika, zaznanih, kar pomeni, da so prepoznani med prebivalci, in dejanskih virih ogrožanja, to so tisti, ki se zgodijo in so statistično dokumentirani.

V mednarodnem in nacionalnovarnostnem okolju se soočamo z raznovrstnimi sodobnimi viri ogrožanja in tveganja varnosti. Njihovi nosilci so praviloma nedržavni subjekti, po naravi pa so kompleksni, pogosto težko predvidljivi in imajo lahko multiplikatorski značaj in učinek.

Republika Slovenija je na različne vire ogrožanja in tveganja dodatno občutljiva zaradi svoje geografske raznolikosti, omejenosti naravnih virov ter ozemeljske prehodnosti. Republika Slovenija leži na stičišču srednjeevropskega, južnoevropskega in sredozemskega geostrateškega in geopolitičnega prostora, kar državi nudi politične, gospodarske, družbene in kulturne prednosti, hkrati pa prinaša tudi določena varnostna tveganja.

Viri ogrožanja in tveganja nacionalne varnosti Republike Slovenije se z vidika porekla pojavljajo na globalni, nadnacionalni in nacionalni ravni. Za globalne vire ogrožanja in tveganja je poleg globalnega porekla in univerzalno lokalnih posledic njihovega delovanja značilno, da zaradi svojega multiplikatorskega značaja vplivajo na nastanek drugih varnostnih groženj in tveganj ter hkrati povečujejo njihove učinke in posledice. Nadnacionalni viri ogrožanja imajo transnacionalno poreklo in čezmejne razsežnosti. Nacionalni viri ogrožanja so po izvoru povezani z dogajanjem in pojavi v nacionalnem okolju.

1.2 NAMEN, CILJI IN OSNOVNE TRDITVE

Namen in cilj naloge je z vidika porekla predstaviti vse tri skupine virov ogrožanja nacionalne varnosti Republike Slovenije, to so globalni viri, nadnacionalni in nacionalni viri ogrožanja. Z vidika kredibilnosti in izvajanja varnostne politike je pomembna tudi zaznava virov ogrožanja pri prebivalcih. Izhajajoč iz tega bodo v nalogi predstavljeni viri ogrožanja, ki so v zadnjih letih najbolj vplivali na varnost Republike Slovenije, njenih prebivalcev in državnih dobrin oziroma so bili največkrat zaznani in najbolj izraziti.

V močno soodvisnem sodobnem varnostnem okolju si nobena država svoje (nacionalne) varnosti ne more več zagotavljati povsem samostojno, zato je zlasti za evroatlantski prostor, v katerem sta ključna dejavnika ohranjanja in zagotavljanja mednarodnega miru in varnosti Evropska unija (EU)¹ in NATO², značilno politično, gospodarsko, kulturno,

¹ Evropska unija (EU) je državna zveza evropskih držav, mednarodnopravno gledano, razpeta med konfederacijo in ohlapno federacijo. Ustanovljena je bila leta 1992 s Pogodbo o Evropski uniji (Maastrichtsko pogodbo).

znanstveno-tehnološko, varnostno, obrambno, zaščitno-reševalno ter drugo povezovanje in sodelovanje držav, kar prinaša temu prostoru večjo varnost in stabilnost. Stabilnost in varnost evroatlantskega prostora pa sta močno odvisni tudi od procesa nadaljnje širitve EU in Nata.

1.3 PREDPOSTAVKE IN OMEJITVE RAZISKAVE

Predpostavke naloge so, da naloga izhaja iz definicije nacionalnih virov ogrožanja, kot jih definira Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije, kar prevzemajo tudi različni avtorji, ki pišejo o tej tematiki. Ti viri so globalni (sem sodijo podnebne spremembe, finančna, gospodarska in socialna tveganja in krizna žarišča), nadnacionalni (sem sodijo terorizem, nedovoljene dejavnosti na področju konvencionalnega orožja, orožij za množično uničevanje in jedrske tehnologije, organiziran kriminal, nezakonite migracije, kibernetске grožnje in zloraba informacijskih tehnologij in sistemov, dejavnost tujih obveščevalnih služb in vojaške grožnje) in nacionalni (sem sodijo ogrožanje javne varnosti, naravne in druge nesreče, omejenost naravnih virov in degradacija življenjskega okolja, zdravstveno-epidemiološke grožnje ter določeni dejavniki negotovosti).

Pri obravnavi virov ogrožanja, ki so bili najbolj izraziti v zadnjih letih, se bom omejila na nacionalne vire ogrožanja, ki so trenutno najizrazitejši v Republiki Sloveniji. V nalogi bodo predstavljeni statistični podatki za obdobje zadnjih petih let, ki so javno dostopni in izhajajo iz poročil državnih institucij, ki se ukvarjajo z zagotavljanjem nacionalne varnosti.

1.4 PREDVIDENE METODE RAZISKOVANJA

Metoda dela pri izdelavi diplomske naloge bo pregled strokovne literature različnih avtorjev, ki pišejo o virih ogrožanja nacionalne varnosti, ter primerjanje javno dostopnih statističnih podatkov, ki izhajajo iz poročil državnih institucij.

² NATO: North Atlantic Treaty Organization, Organizacija Severnoatlantskega sporazuma je mednarodna vojaška politična organizacija držav za sodelovanje na področju obrambe, ki je bila ustanovljena leta 1949.

Metoda dela v nalogi bo teoretična, to je obravnava pojma virov ogrožanja nacionalne varnosti Republike Slovenije z deskriptivno-opisno metodo in združevanjem definicij in vidikov različnih avtorjev, ki pišejo o tej tematiki.

2 DEFINICIJA NACIONALNE VARNOSTI

Pojem nacionalne varnosti je sorazmerno nov. Njegovo definicijo najdemo v delu Walterja Lippmana³ »Zunanja politika ZDA (US Foreign Policy)«, objavljenem leta 1943. Po drugi svetovni vojni je bil pojem »nacionalna varnost« vključen v strateški slovar. Poleg tega je Zakon o nacionalni varnosti (National Security Act) iz leta 1947 v ZDA posebej opredelil zagotavljanje povezovanja politik in postopkov za oddelke, agencije in funkcije zvezne vlade, ki se nanašajo na nacionalno varnost (povzeto po Čas 2000:7).

Različni avtorji različno povzemajo definicijo nacionalne varnosti. Grizold⁴ (1992: 65) opredeljuje nacionalno varnost kot varnost državnega naroda. Njena vsebina zajema varnost nacionalnega ozemlja (vključno zračni prostor in ozemeljske vode), zaščito življenja ljudi in njihove lastnine, ohranitev in vzdrževanje nacionalne suverenosti ter uresničevanje temeljnih funkcij družbe (socialno-ekonomskih, družbenopolitičnih, kulturnih, ekoloških, gospodarskih in drugih). Grizold tudi opozarja, da se pogosto izenačujeta pojma nacionalna varnost in državna varnost in da je potrebno ta dva pojma ločevati. Ko govorimo o državni varnosti, ima beseda varnost dva pomena; prvič kot stanje varnosti na ravni celotne države, torej v pomenu nacionalne varnosti, drugič pa v pomenu varnostništva kot skupka dejavnosti, s katerim država sistemsko zagotavlja varnost na ravni celotne družbe.

Povzamemo lahko, da je nacionalna varnost skupek političnih, ekonomskih, socialnih, pravnih, kulturnih in klasičnih obrambno-varnostnih interakcij neke družbe. To so dejavnosti države, da zaščiti svoje prebivalce, ozemlje in naravne dobrine pred kakršnim koli ogrožanjem iz okolja. Pod pojmom varnost se razume tudi kakovost življenja, demokratične svoboščine in človekove pravice kot najvišje vrednote demokratične

³ Walter Lippman (r. 23. 9. 1889 – u. 14. 12. 1974): ameriški intelektualec, novinar, pisatelj in politični komentator.

⁴ Anton Grizold (r. 7. 1. 1956): slovenski obramboslovec, nekdanji Minister za obrambo in redni profesor na Fakulteti za družbene vede.

družbe. Nacionalna varnost pomeni prizadevanje države oziroma njenega naroda, da ohrani suverenost, teritorialno integriteto, fizični obstoj prebivalstva, politično neodvisnost in pravico do razvoja.

Izhajajoč iz Resolucije o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije⁵ (ReSNV-1), zagotavljanje nacionalne varnosti temelji na Ustavi Republike Slovenije,⁶ spoštovanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter demokracije in načel pravne države. Pri tem se upoštevajo sprejeti nacionalni razvojni dokumenti, zakoni in podzakonski akti in spoštujejo načela mednarodnega prava ter pravice in obveznosti Republike Slovenije, prevzete z mednarodnimi pogodbami (povzeto po Resoluciji o strategiji nacionalne varnosti (ReSNV-1) [online], 2010).

2.1 NACIONALNI INTERESI IN NACIONALNOVARNOSTNI CILJI RS

Izhodišče za zagotavljanje nacionalne varnosti RS so nacionalni interesi in nacionalnovarnostni cilji RS, ki izhajajo iz temeljnih vrednot slovenske družbe. Njihovo uresničevanje prispeva k dobrobiti in napredku RS ter njenih prebivalcev, zato zaščita in obramba nacionalnih interesov ter ciljev predstavljata srž zagotavljanja nacionalne varnosti.

⁵ Resolucija o strategiji nacionalne varnosti RS je temeljni razvojno usmerjevalni dokument na področju nacionalne varnosti. Zato se z resolucijo opredeljujejo nacionalni interesi in nacionalno varnostni cilji RS, analizira varnostno okolje, vire ogrožanja varnosti in varnostna tveganja države, določa izhodišča politike odzivanja RS na posamezne varnostne grožnje in tveganja ter določa najširše sistemsko organizacijske rešitve celovitega delovanja države pri zagotavljanju nacionalne varnosti. Resolucija predstavlja podlago za pripravo in dopolnjevanje posebnih strateških in drugih razvojnih ter doktrinarnih dokumentov na področju nacionalne varnosti in za normativno, organizacijsko ter vsebinsko urejanje vprašanj v zvezi z zagotavljanjem nacionalne varnosti RS.

⁶ Ustava Republike Slovenije je dokument, ki ga je Državni zbor ratificiral na skupščinski seji 23. decembra 1991. Vsebuje 175 členov (številčeni do 174, vendar poleg 3. člena obstaja tudi 3. a-člen), ki so razdeljeni v deset sklopov, ki sledijo preambuli: Splošne določbe, Človekove pravice in temeljne svoboščine, Gospodarska in socialna razmerja, Državna ureditev, Samouprava, Javne finance, Ustavnost in zakonitost, Ustavno sodišče, Postopek za spremembo ustave, Prehodne in končne določbe.

Nacionalni interesi RS so življenjski in strateški. Trajni življenjski interes RS je ohranitev nacionalne identitete, kulture in samobitnosti slovenskega naroda tako znotraj mednarodno priznanih meja RS kot v zamejstvu in po svetu.

Strateški interesi RS so priznavanje in spoštovanje nedotakljivosti njenih mednarodno priznanih meja in državnega območja, vključno s stikom teritorialnega morja z odprtim morjem, delovanje demokratičnega parlamentarnega sistema, spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin, krepitev pravne in socialne države, blaginja prebivalcev in celovit razvoj družbe, zaščita življenja in visoka stopnja vseh oblik varnosti prebivalcev, zaščita pravic in razvoj slovenske avtohtone narodne skupnosti v sosednjih državah, mir, varnost in stabilnost v svetu ter ohranitev okolja in naravnih virov RS.

Slovenija svoje življenjske in strateške interese uresničuje samostojno, z intenzivnim dvostranskim delovanjem ter z dejavno vlogo v regiji in v Organizaciji združenih narodov (OZN)⁷, Evropski uniji, v NATO in drugih mednarodnih organizacijah. Pri tem uporablja mehanizme in sredstva, ki so skladni z določili mednarodnega prava.

Nacionalnovarnostni cilji RS so učinkovito delovanje pravne in socialne države, visoka stopnja varnosti, ki temelji na ustrezni preventivi, organiziranosti, usposobljenosti in pripravljenosti vseh zmogljivosti, potrebnih za učinkovito in pravočasno odkrivanje ter odzivanje na sodobne vire ogrožanja in varnostna tveganja, učinkovito varovanje okolja ter ohranjanje naravnih in zagotavljanje strateških virov, krepitev dobrih odnosov s sosednjimi in drugimi državami, trden in stabilen mednarodni politično-varnostni položaj RS, ohranjanje miru ter krepitev varnosti in stabilnosti v mednarodni skupnosti (ReSNV-1 [online], 2010: 6, 7).

⁷ Organizacija združenih narodov je mednarodna organizacija, katere članice so skoraj vse države sveta. Ustanovljena je bila 26. oktobra 1945 v San Franciscu (ZDA). Slovenija je postala članica OZN 22. maja 1992.

3 VPLIV GEOPOLITIČNEGA IN GEOSTRATEŠKEGA POLOŽAJA REPUBLIKE SLOVENIJE NA NACIONALNO VARNOST TER NJENO MEDNARODNO VARNOSTNO OKOLJE

Republika Slovenija je kontinentalna in pomorska država. Njen geostrateški položaj v evropskem in širšem prostoru je poseben in ostaja takšen tudi v razmerah vse močnejše globalizacije in krepitve transnacionalnih povezav. Leži na prostoru, kjer se stikajo slovanska, germanska in romanska kultura. V zgodovinskem in kulturnem pogledu pripada Srednji Evropi, vojaško pa je del južnoevropskega vojskovališča. Geostrateški položaj Republike Slovenije v evropskem prostoru je pomemben zato, ker je na njenem ozemlju stičišče treh geostrateških in geopolitičnih prostorov, in sicer srednjeevropskega, južnoevropskega in jadransko-sredozemskega, kar ji nudi politične, gospodarske, družbene, kulturne in druge prednosti in priložnosti, prinaša pa tudi določena varnostna tveganja. Zavezanost evroatlantskim integracijam, skrb za varnost in mir na območju Jugovzhodne Evrope ter Zahodnega Balkana sta rdeči niti, ki opredeljujeta slovensko geopolitično in geostrateško ravnanje slovenskih političnih elit v preteklih dveh desetletjih. Prav tako bo to ostalo pomembno tudi v njihovem prihodnjem delovanju, saj bo varnost Slovenije še naprej odvisna od varnostnih razmer v regiji in od sposobnosti slovenskih političnih elit, da uspešno rešujejo sodobne varnostne izzive v Natu in Evropski uniji, v globaliziranem, multipolarnem, geopolitično nestabilnem svetu, polnem različnih tveganj ter priložnosti. Slovenija je po osamosvojitvi leta 1991 postala sodobna država s temu primernimi izzivi in vprašanji, ki je tudi s predsedovanjem Svetu Evropske unije v prvi polovici leta 2008 dokazala, da so se manjše države sposobne uspešno udeleževati na globalni ravni.

Ozemlje RS prečkajo najkrajše kopenske poti, ki zahodno in srednjo Evropo povezujejo z jugovzhodno Evropo in Azijo, ter najkrajše in najugodnejše poti iz srednjeevropskih celinskih območij do obale Jadranskega morja in iz vzhodne in jugovzhodne Evrope do Apeninskega polotoka.

Slika 1: Politična razdelitev Evrope

Vir: <http://www.123digitalmaps.com/european-maps/political-maps/digital-political-europe-map-danish-57>
(10. 3. 2013)

4 VIRI OGROŽANJA IN TVEGANJA NACIONALNE VARNOSTI RS

Sodobno mednarodno varnostno okolje je kompleksno, soodvisno, podvrženo nepredvidljivim spremembam in ima globalne razsežnosti. V mednarodnem in nacionalnovarnostnem okolju 21. stoletja se soočamo z raznovrstnimi sodobnimi viri ogrožanja in tveganja varnosti. Njihovi nosilci so praviloma nedržavni subjekti, po naravi pa so kompleksni, pogosto težko predvidljivi in imajo lahko multiplikatorski značaj in učinek. Republika Slovenija je na različne vire ogrožanja in tveganja dodatno občutljiva zaradi svoje geografske raznolikosti, omejenosti naravnih virov in prostora ter ozemeljske prehodnosti.

Grožnje varnosti po svoji definiciji zajemajo vse družbene ali naravne pojave, ki zmanjšujejo varnost oz. njene definicijske prvine. V tem smislu se grožnje nanašajo predvsem na onemogočanje fizičnega obstoja prebivalstva, motenje ali onemogočanje normalnega delovanja temeljnih družbenih in državnih struktur, onemogočanje izvajanja politične suverenosti in preprečevanje relativno nemotenega družbenega razvoja (povzeto po Prezelj, Jelušič, Anžič, 2007).

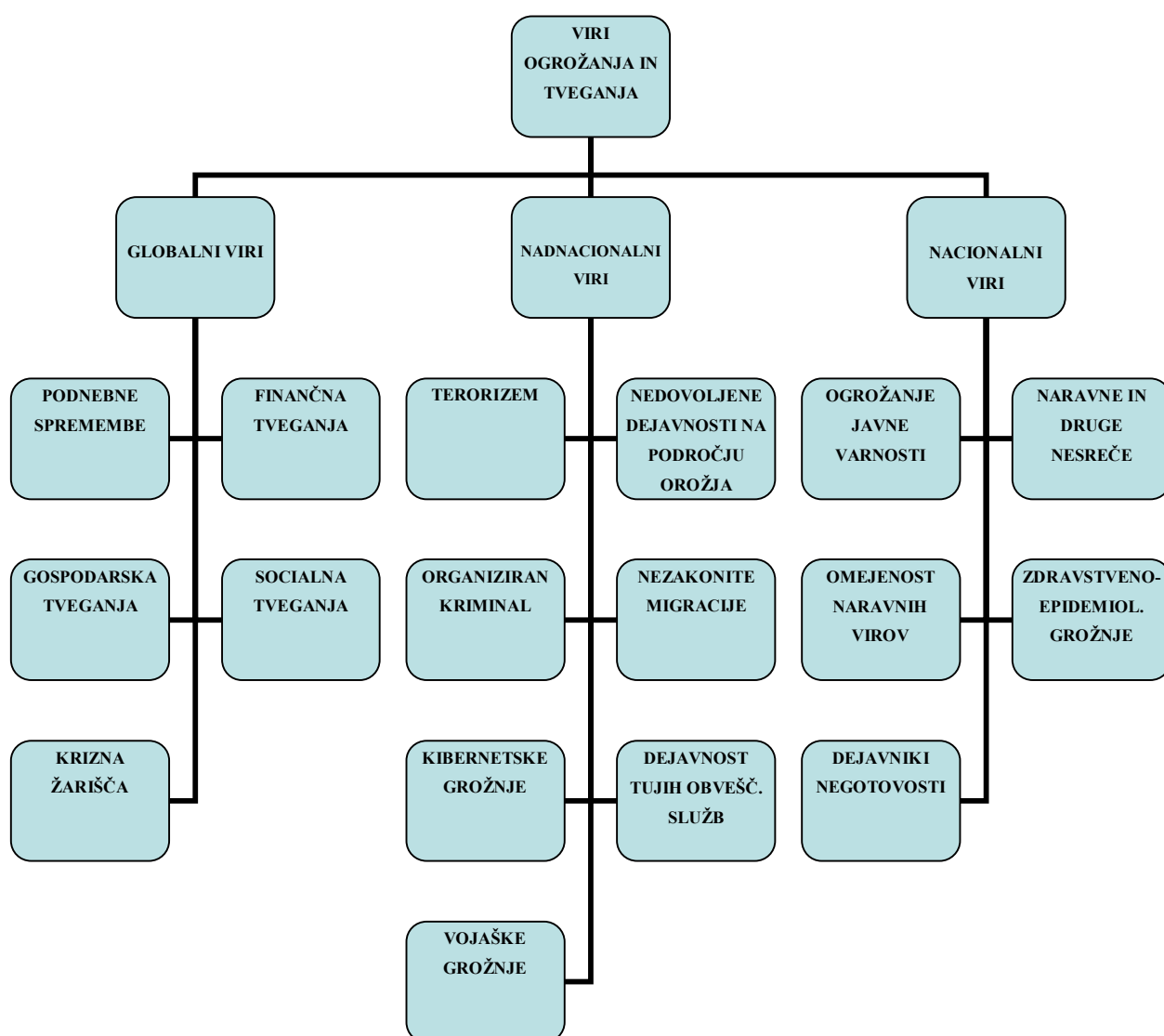
Strateška vizija (Strategic Vision: The Military Challenge) med izvirne razloge za različna ogrožanja varnosti šteje globalizacijo, demografske trende, povečevanja prebivalstva, odvisnost in potrebo po energetskih virih, potrebo in dostopnost do virov hrane, vode in drugih vitalnih surovin, okoljske probleme, klimatske spremembe, dostopnost in nedostopnost tehnologij, odvisnost od sodobne informacijske tehnologije ter kulturne razlike.

Prav zaradi teh dejavnikov se bodo prihodnja krizna žarišča, poleg že obstoječih na severu Afrike, Bližnjem, Srednjem in Daljnem vzhodu, pojavljala tudi na področjih, bogatih z energetskimi viri, surovinami, viri hrane in vode ter na kulturnih in verskih prelomnicah. Zlasti s terorističnim delovanjem bodo ogrožane transportne in druge poti energetskih ter drugih virov. Nadaljevale se bodo varnostne grožnje in tveganja, ki se pojavljajo v obliki hitro nastajajočih varnostnih kriz ter žarišč, nevarnost terorizma in drugih asimetričnih groženj, ranljivost nestabilnih držav itn. Pridružile se jim bodo tudi grožnje nenadzorovanega širjenja in mogoče uporabe jedrskega orožja ter drugih orožij

za množično uničevanje, predvsem držav ali skupin, ki želijo globalizacijske procese zaustaviti in si tako pridobiti večjo moč in vpliv.

Kljub prizadevanjem mednarodne skupnosti bo terorizem še naprej ostal glavna in najnevarnejša grožnja. Ogrožal bo varnost ene ali več posameznih držav in tudi mednarodne mirovne sile, ne glede na različne naloge, ki jih opravljajo (povzeto po: Osterman A, Čevriz D. [online], 2008).

Viri ogrožanja in tveganja nacionalne varnosti RS se z vidika porekla pojavljajo na globalni, nadvnacionalni in nacionalni ravni (povzeto po ReSNV-1 [online], 2010: 11).

Slika 2: Viri ogrožanja in tveganja nacionalne varnosti Republike Slovenije

Vir: Prirejeno po: <http://www.ReSNV-1> (online naslov: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2010278&stevilka=1189>) (10. 3. 2013)

4.1 GLOBALNI VIRI OGROŽANJA

Za globalne vire ogrožanja in tveganja je poleg globalnega porekla in univerzalno lokalnih posledic njihovega delovanja značilno, da zaradi svojega multiplikatorskega značaja vplivajo na nastanek drugih varnostnih groženj ter hkrati povečujejo njihove učinke in posledice. Med te vire sodijo podnebne spremembe, finančna, gospodarska in socialna tveganja in krizna žarišča.

4.1.1 Podnebne spremembe

Ob upadanju pomena vojaških virov ogrožanja so čedalje bolj v ospredju nevojaški viri ogrožanja, ki pa lahko, prav tako kakor vojna, močno ogrozijo sodobne države in družbe. Podnebne spremembe so značilen vir vsenacionalnega nevojaškega ogrožanja. Za države pomenijo ne samo ekološko tveganje, temveč imajo tudi številne druge razsežnosti ogrožanja nacionalne varnosti. Z veliko verjetnostjo lahko pričakujemo, da bodo ogrožale varnost posameznika, nacionalno varnost (varnost družbe in države) in mednarodno varnost. Podnebne spremembe bodo lahko poleg okoljevarstvenih problemov sprožale tudi politične, ekonomske, energetske, migracijske, socialne, zdravstveno-epidemiološke težave (povzeto po Epstein, 2001 v Kajfež Bogataj L., 2006).

Posledice podnebnih sprememb so vidne že danes:

- Taljenje polarnih ledenih odej: območje arktičnega ledu na severnem polu se je v zadnjih desetletjih skrčilo za 10% in debelina ledu nad vodo se je zmanjšala za približno 40%. Deli ledenih plošč na drugi strani sveta nad antarktičnim kontinentom so postali nestabilni.
- Umikanje ledenikov: do leta 2050 bo v švicarskih Alpah verjetno izginilo 75% ledenikov in že zdaj je veliko smučarskih središč odvisnih od umetnega snega.
- Višanje gladine morja: v zadnjem stoletju se je gladina morja povišala med 12 in 22 cm in pričakuje se, da se bo v prihodnosti dvigovala še hitreje.
- Skrajne vremenske razmere: v zadnjem desetletju se je na svetu zgodilo trikrat več naravnih katastrof, povezanih z vremenom, v primerjavi s 60-mi leti 20. stoletja, vključno

z vročinskimi vali, poplavami, sušami in gozdnimi požari. Vsi tovrstni dogodki prinašajo ogromno fizično in gospodarsko škodo.

- Narava je ogrožena: veliko živali in rastlin se ne bo moglo prilagoditi višjim temperaturam in spremembam njihovega naravnega okolja.
- Vode že primanjkuje v veliko regijah na svetu. Skoraj petina svetovnega prebivalstva, 1,2 milijarde ljudi, nima dostopa do čiste pitne vode. Če se svetovne temperature povečajo za 2,5°C nad predindustrijsko stopnjo, je verjetno, da bo vode začelo primanjkovati še 2,4 do 3,1 milijardam ljudi.
- Če bi se temperatura povišala za 2,5°C, bi bilo nevarnosti lakote izpostavljenih dodatnih 50 milijonov ljudi, poleg 850 milijonov, ki že sedaj živijo v stalnem pomanjkanju hrane. V Evropi se je med letoma 1962 in 1995 rastna sezona podaljšala za deset dni. Čeprav je to ugodno vplivalo na kmetijstvo v severni Evropi, bo tudi tam začel donos upadati, ko se bodo temperature povišale za več kot 2°C nad predindustrijsko stopnjo (povzeto po Evropska komisija, Generalni direktorat za okolje [online], 2006).

Slika 3: Taljenje ledenikov

Vir: <http://www.evropa.gov.si/si/podnebne-spremembe> (16. 3. 2013)

Avtorica Lučka Kajfež Bogataj ugotavlja, da imata vreme in podnebje velik vpliv na družbe in države, saj vplivata na prehransko varnost, dostop do pitne vode in energije. Vse več je dokazov, da je v zadnjih 200 letih na podnebje začel močno vplivati človek s svojimi dejavnostmi in da se bo globalno ogrevanje planeta še intenzivneje nadaljevalo. Že danes v svetu narašča število ekstremnih vremenskih dogodkov, kakor so poplave, tropski cikloni in suše, zato so posledice gospodarske škode vse večje. Pričakovane podnebne spremembe so značilni vir vsenacionalnega nevojaškega ogrožanja. Podnebne spremembe bodo povzročale ne samo težave z okoljem, ampak tudi v politiki,

gospodarstvu, energetiki in migracijske ter socialne in zdravstveno-epidemiološke krize. V skrajnem primeru se lahko zgodi, da bodo sprožile celo vojaške posege. Zato je nujna analiza ranljivosti gospodarskih in drugih sistemov v Sloveniji in spoznanje, da posledice podnebnih sprememb ogrožajo tudi našo nacionalno varnost (povzeto po Kajfež Bogataj L., 2006).

4.1.2 Globalna finančna, gospodarska in socialna tveganja

Globalna finančna in gospodarska tveganja zmanjšujejo stopnje zaposlenosti, kar posledično lahko preraste v obsežnejšo ali celo splošno socialno krizo. V razmerah dalj časa trajajoče finančne in gospodarske krize lahko izvajanje gospodarskih, socialnih in drugih reform v državi in mednarodnem okolju spodbudi družbene napetosti in konflikte ter s tem oteži učinkovito obvladovanje nadsocijalnih in nacionalnih varnostnih groženj in tveganj ter dodatno oslabi nacionalno varnost države. Takšne krize lahko nevarno ogrozijo državne gospodarske interese v tujini in povečajo nevarnost prihoda tujega kapitala, sumljivega ali drugače spornega izvora, v državo. Tovrstna tveganja lahko izzovejo tudi druge grožnje ter dodatno zmanjšujejo blaginjo in nacionalno varnost države.

4.1.3 Krizna žarišča

Krizna območja so tisti predeli zemeljskega površja, ki so predvsem zaradi družbenih dejavnikov doživeli naglo poslabšanje gospodarskega stanja, dramatične spremembe starostne, spolne, narodne sestave in razporeditve prebivalstva, zaostritev odnosov med različnimi skupinami prebivalstva ter konflikte, izolacijo gospodarskih in kulturnih tokov ter odnosov ipd. Krizna območja so dejansko, nekatera pa tudi pravno izločena iz svetovnih tokov (različne oblike sankcij). Veliko kriznih območij preide pod mednarodni nadzor mirovnih sil ali tudi mirovnih vojaških operacij. Krizna območja so torej na različne načine odvisna ozemlja: vojaško-varnostno (mirovne operacije in vzdrževanje miru), gospodarsko (prejemniki pomoči humanitarnih organizacij in misij) in politično (tuj nadzor nad razvojem odnosov med različnimi skupinami prebivalstva).

Krizna žarišča so oboroženi spopadi in spopadi nizke intenzitete ogrožanja varnosti in so tveganje za stabilnost širše mednarodne skupnosti. Zaradi teh žarišč se mednarodna skupnost sooča s pojavom nestabilnih in propadlih držav, nevarnostjo porasta organiziranega kriminala ter grobimi kršitvami človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Vse to neposredno vpliva na migracijske tokove ter nastajanje zatočišč za delovanje terorističnih skupin.

Krizna območja so v kratkem času doživela nagle fiziognomske, strukturne in funkcijske spremembe z izrazito splošno tendenco poslabšanja. Ni jih težko prepoznati, saj imajo krizna območja vrsto lastnosti, po katerih se ločijo od ostalih ozemelj. Nanje navadno opozarjajo posledice spopadov (ruševine v naseljih, na prometnicah, druge sledi bojov), kaotično pravno stanje, anarhija v delovanju javnih ustanov (ali sploh njihova odsotnost), prevlada črnega trga in različnih nelegalnih gospodarskih operacij, odsotnost investicij, beg kapitala in različnih gospodarskih dejavnosti, zelo nizka raven osebne in kolektivne varnosti, pogosto uporabljene oblike represije, prisotnost različnih paravojaških skupin, naglo povečana smrtnost in zmanjšana rodnost, množične selitve, pojav beguncev, odsotnost ali močna redukcija delovanja izobraževalnega sistema ter zdravstvenega in socialnega varstva. Način življenja je radikalno spremenjen, prebivalstvo se prilagaja trenutnim možnostim preživetja. Načrtovanja je malo ali skoraj nič, zato je tudi prostorski razvoj pretežno stihijski. Številnih storitvenih dejavnosti (posebej zavarovalništva in bančništva) praktično ni.

Slika 4: Begunski center

Vir: <http://www.delo.si> (16. 3. 2013)

4.2 NADNACIONALNI VIRI OGROŽANJA IN TVEGANJA NACIONALNE VARNOSTI

Nadnacionalni viri ogrožanja in tveganja nacionalne varnosti imajo transnacionalno poreklo in čezmejne razsežnosti. Mednje spadajo: terorizem, nedovoljene dejavnosti na področju konvencionalnega orožja, orožij za množično uničevanje in jedrske tehnologije, organiziran kriminal, nezakonite migracije, kibernetске grožnje in zloraba informacijskih tehnologij in sistemov, dejavnost tujih obveščevalnih služb in vojaške grožnje.

4.2.1 Terorizem

Terorizem je vsako organizirano nasilno dejanje, ki je usmerjeno proti civilistom ali civilnim ustanovam, v politične in/ali gospodarske namene. Izvajajo ga nedržavne skupine ali države. Terorizem je večinoma javno dejanje, saj hočejo teroristi doseči čim večje število ljudi (s pomočjo sodobnih medijev, ki pokrivajo take incidente) in tako vplivati na širše javno mnenje (povzeto po Wikipedia [online]).

»Moderne« oblike terorizma, navadno prirejene in pripravljene za široko svetovno javnost kot publiko, ki lahko spremlja dogajanje prek »mainstream« medijev, pa so dobile svoje udejanjenje v drugi polovici dvajsetega stoletja. Za enega prvih takšnih aktov velja teroristično dejanje Ljudske fronte za osvoboditev Palestine, ki je julija 1968 ugrabila komercialno potniško letalo.

Oblike terorizma so tako: atentati, požigi, postavljanje eksplozivnih teles, zajetja talcev, ugrabitve, ugrabitve letal in drugih prevoznih sredstev, zasedbe, oboroženi ropi in napadi, sabotaze, lažni preplahi, biološki terorizem, jedrski terorizem, samomorilski napadi.

Sicer stroka v današnjem času loči naslednje pomembnejše tipe terorizma:

- *Nacionalistični terorizem*: to je delovanje nekaterih ekstremnih skupin, ki stremijo k formiranju samostojne države za svojo nacijo oziroma etnijo. Navadno to počno skozi privlačenje pozornosti javnosti k boju za osamosvojitve, za katerega mislijo, da je bil ignoriran ali neosvetljen. Takšen tip terorizma je bil med najbolj uspešnimi, če upoštevamo pridobivanje mednarodnih simpatij in strinjanj ali podpor. Strokovnjaki trdijo, da nacionalistične teroristične organizacije praviloma

ne pretiravajo z nasilnimi dejanji. K tem se zatekajo do mere, da postanejo vidni in prepoznavni v svetu, ne gredo pa daleč prek te meje, saj bi na ta način izgubili mednarodno ali lokalno (njihova nacionalna baza) razumevanje za svoj problem. Mnogi strokovnjaki so do opredelitve teh nacionalističnih skupin kot terorističnih skeptični, saj gre mnogokrat za robne dejavnosti »borcev za svobodo«, kot se navadno označujejo sami.

- *Verski terorizem:* terorizem verske narave navadno izvaja nasilje zaradi svojih preroško vodenih nagibov. Tovrstne teroristične skupine imajo širok nabor tarč, saj naj bi njihovo delovanje povzročilo širše, korenite spremembe. Različne organizacije temeljijo na večini pomembnejših svetovnih religij. Tak tip terorizma naj bi po statističnih podatkih udeleževalo največ skupin. Ker so skupine nagnjene k dejavnostim, ki nimajo povezave z združevanjem ali osveščanjem etničnih ali ideoloških skupin, pač pa jih vodi njihova lastna vizija preroške volje, ni zadržkov, ki so v preteklosti omejevali intenziteto terorističnih dejavnosti. V skrajnem primeru je nasilje z njihove strani lahko usmerjeno proti komur koli, ki ni član njihove verske skupnosti.
- *Levičarski terorizem:* levičarski teroristi svoj smoter najdejo v boju proti (obstoječemu) kapitalističnemu sistemu, ki naj bi ga nadomestil bolj levo-socialno-usmerjeni družbenopolitični sistem: navadno komunistični ali socialistični. Teroristične skupine te vrste največkrat izhajajo iz prepričanja o trpljenju ljudstva in potemtakem tudi omejujejo rabo nasilja na manj splošno določene cilje. To mnogokrat postanejo velekapitalisti, primerni za ugrabljanje in usmrnitev, ali različni spomeniki.
- *Desničarski terorizem:* na drugi strani poznamo desničarske organizacije in v to smer uperjene teroristične skupine. Praviloma imajo ohlapno in kratkotrajno organiziranost, zato veljajo za najšibkejše in slabo vplivne teroristične skupine. Imajo povezavo z neonacističnimi uličnimi nemiri, zlasti iz 80. let. Načeloma so v skupine vključeni obritoglavci – med njimi najdemo ekstremne nacionaliste in rasiste, ki si prizadevajo za odpravo liberalnih režimov v zahodni Evropi ter vzpostavitev fašističnih držav na »svoji« zemlji. Neofašistični teroristi navadno izvajajo napade na imigrante in begunce, prihajajoče iz dežel tretjega sveta.

- *Anarhistični terorizem:* zaradi obsežnega vseevropskega fenomena atentatov in drugih napadov zlasti med letoma 1870 in 1920, ki so jih izvajali anarhisti, so strokovnjaki prepoznali posebno kategorijo anarhističnega terorizma. Gre za obliko, ki na prvem mestu napada oblastniške tarče: visoke politične osebnosti, njihove mehanizme in imetje ter državne ustanove in sploh obstoječi sistem države.
- *Državni terorizem:* je oblika organiziranja terorističnih skupin s podporo radikalno usmerjenih držav. Strokovnjaki tovrstni terorizem mnogokrat označijo kot »cenovno ugodno pot« do vojne učinkovitosti skozi uporabo nadomestnih bojnikov – 'orožja za najem'. Prav tako država lahko podpira oziroma izvaja notranjepolitični terorizem proti svojim navadno političnim nasprotnikom ali etnijam.

Terorizem je danes v svetu ena največjih varnostnih groženj in tveganj. V sodobnih razmerah se terorizem povezuje z drugimi varnostnimi grožnjami, zlasti z organiziranim kriminalom, nedovoljenimi dejavnostmi na področju orožij za množično uničevanje in jedrske tehnologije, nezakonitimi migracijami ter trgovino z ljudmi, orožjem in prepovedanimi drogami.

Cilji terorističnih napadov so zlasti kritična infrastruktura, civilno prebivalstvo, državni predstavniki in ustanove, diplomatsko-konzularna predstavništva ter pripadniki mednarodnih sil na mednarodnih operacijah in misijah.

Med največje teroristične napade sodijo (povzeto po Nedeljski dnevnik, 2013):

1. Napad s salmonelo: Od 9. do 19. septembra leta 1984 je skupina ljudi v Dallasu v ZDA, ki so bili člani kulta Rajneeshee, zastrepila solatne bare v desetih restavracijah. Želeli so vplivati na lokalne volitve. Smrtnih žrtev ni bilo, prizadetih pa je bilo 750 ljudi. To je bil prvi biološki napad v ZDA v 20. stoletju.

2. Napad na vojašnico OZN: Leta 1983 so Združeni narodi v Libanon poslali vojaške sile, da bi zagotavljale mir. Oktobra tega leta so teroristi, imenovani Islamski džihad, med ameriške in francoske vojake poslali dva tovornjaka, polna razstreliva. 301 človek je umrl, 161 pa je bilo ranjenih.

3. Pokol v Beslanu: Septembra 2004 so oboroženi teroristi Čečeni in Inguši vdrli v šolo. Zadržali so 1100 talcev, od tega 777 otrok. Ob vdoru policistov je umrlo 334 talcev, od tega 186 otrok.

4. Prvi bombni napad na WTC v New Yorku: Februarja 1993 so teroristi namestili eksploziv v stavbi World Trade Centra v New Yorku. Ob eksploziji je nastala luknja, velika 30 metrov, v štirih nadstropjih močne betonske konstrukcije. Umrlo je 6 ljudi, več kot 1000 je bilo ranjenih.

5. 11. september: V napadu na dvojčka je 11. septembra leta 2001 umrlo 2993 ljudi, ranjenih je bilo 8900 ljudi. Posledice tega napada svet čuti še danes.

Slika 5: Teroristični napad na ZDA 11. 9. 2001

Vir:

http://www.google.si/url?sa=i&rct=j&q=terorizem&source=images&cd=&cad=rja&docid=s_A2WHDwh0

(16. 3. 2013)

V Republiki Sloveniji razumemo pojem terorizem kot eno izmed potencialnih oblik ogrožanja nacionalne varnosti. Demokratična družba je podlaga za razvoj in uresničevanje številnih interesov posameznikov in skupin. Obstaja veliko legalnih poti in načinov za doseganje širokega spektra ciljev, vendar nasilje, kriminalna dejanja, ki lahko povzročijo smrt ali resne telesne poškodbe, jemanje talcev, ustrahovanje javnosti ali skupine ljudi ali določenih oseb, izsiljevanje vlade in podobno, v Republiki Sloveniji pomenijo kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti. Slovenija namenja veliko pozornosti načrtnemu preventivnemu delovanju svojih ustanov, ki so povezane v sistem zagotavljanja nacionalne varnosti in hkrati sodelujejo z drugimi takimi sistemi v svetu.

Pojavne oblike terorizma imajo v različnih obdobjih različni pomen in odzivnost. Najbolj odmevne so bombne eksplozije. Razlike so v izvedbi, saj se za način in pomoč pri izvedbi lahko uporabljajo ljudje, prevozna sredstva, različne živali, tehnični pripomočki in drugo (povzeto po Ivanuša, Podbregar, 2008).

4.2.2 Nedovoljene dejavnosti na področju konvencionalnega orožja, orožij za množično uničevanje in jedrske tehnologije

Širjenje konvencionalnega orožja, zlasti osebnega in lahkega, streliva, industrijskih in vojaških razstreliv, drugih nevarnih substanc in materialov in blaga z dvojno rabo, ki so lahko predmet ilegalne mednarodne trgovine predvsem z območja razpadlih držav ter preteklih in današnjih kriznih žarišč, vse to so zaradi nevarnosti uporabe teh sredstev in materialov za klasična kriminalna dejanja ter za delovanje terorističnih ali organiziranih kriminalnih skupin pomembne potencialne grožnje mednarodni varnosti in s tem tudi nacionalni varnosti Republike Slovenije.

Po naravi podobna, vendar z vidika posledic še večja potencialna varnostna grožnja je širjenje materialov, blaga z dvojno rabo, drugih sredstev, industrijskih naprav in znanj, potrebnih za proizvodnjo jedrskega in drugih orožij za množično uničevanje, vključno z raketnim balističnim orožjem.

Nekatere države, še posebej tiste, ki podpirajo različne oblike terorizma in ekstremizma, pri razvoju in uporabi jedrske tehnologije v civilne namene, ne sprejemajo norm, sprejetih v okviru mednarodnega (jedrskega) neširitvenega režima ali pa te norme zavestno kršijo.

Eksplozija jedrskega orožja povzroči obsežno materialno škodo in veliko človeških žrtev. Uporablja se predvsem v uničevalne namene, ker je eksplozija jedrskega orožja znatno močnejša od navadne eksplozije. Danes jedrsko orožje uporabljajo predvsem kot metodo za ustvarjanje ali ohranjanje strateških položajev posameznih držav (prav tam).

Jedrsko orožje ima veliko rušilno moč, radiološko orožje pa predstavlja naprave, ki razpršijo radioaktivne sevalce v okolico, za kar se lahko uporablja eksplozivne naprave ali opazne oziroma prikrita sisteme za razpršitev.

Ko govorimo o kemičnem orožju, imamo v mislih bojne strupe, uporabljene v vojaških spopadih, in drugačne izpuste toksičnih kemičnih snovi, kot so industrijske nesreče in

nesreče pri nepravilnem ravnanju s takšnimi snovmi. Kemično orožje predstavljajo predvsem sredstva za razprševanje. To orožje je namenjeno delni onesposobitvi ali smrti ljudi oziroma živali, vpliva na rast rastlin in njihovo uničevanje ter namerno kontaminacijo izbranega območja.

Biološko orožje se razlikuje od jedrskega, radiološkega in kemičnega orožja po tem, da je njegova aktivna substanca mikroorganizem, ki mora preživeti izpust in nato potovati do končnega cilja ter povzročiti bolezen. Najprimernejši način razširjanja je prikrita okužba vode ali hrane. Nevarnost biološkega izvora izvira iz bioloških agensov, patogenih mikroorganizmov in toksinov. To so sredstva, ki povzročajo bolezni pri ljudeh in živalih. Uporaba biološkega orožja pomeni namerno uporabo virusov, bakterij in drugih mikroorganizmov ali toksinov, pridobljenih iz živih organizmov. Pridobivanje biološkega orožja je praviloma relativno enostavno in poceni. Za razliko od drugih vrst orožij za množično uničevanje se razsežnosti posledic uporabe biološkega orožja kažejo po nekaj tednih oziroma jih je v zgodnjih fazah napada nemogoče predvideti.

4.2.3 Organizirani kriminal

Organizirani kriminal je oblika kriminalitete, v kateri se dve ali več oseb združi za izvrševanje kaznivih dejanj. Tovrstna oblika kriminala največkrat obsega področja mamil, bančništva, izsiljevanj, korupcije, bančnih ropov, vlomov, goljufij, prostitucije ...

Organizirani kriminal pogosto presega državne meje, zaradi česar je razbitje dobro organiziranih združb za policijo težko delo.

Slika 6: Odkritje mamil na mejnem prehodu

Vir: <http://www.carina.gov.si> (16. 3. 2013)

Poznamo preproste in kompleksne oblike organiziranega kriminala. Organizirani kriminal v najpreprostejših oblikah po navadi ni trajen in ga je razmeroma lahko zatreti. Pri tem gre navadno za združitev nekaj oseb, ki izvajajo manjša kazniva dejanja, kot so vlomi in žeparjenje. Tovrstne združbe po največkrat niso trajne in jih policija hitro razbije.

Bolj nevarne in bolj organizirane so kriminalne združbe, organizirane po zgledu mafije. Pri tem gre za združevanje več oseb za trajnejše in organizirano izvrševanje kaznivih dejanj, katerih cilj je, da nezakonita dejavnost postane dober in trajen vir zaslužka. Pri tovrstnih združbah igra veliko vlogo vzpostavljanje strogih hierarhičnih lestvic in zahteve po absolutni predanosti združbi. Le-ta bo svoje člane vedno ščitila tako pred organi pregona kot pred morebitnimi napadi iz kriminalne okolice. Takšne organizirane združbe pogosto vzporedno s kriminalno dejavnostjo opravljajo še legitimno dejavnost, prek katere perejo denar. Takšne združbe imajo navadno široko razpredeno mrežo, ki sega od organov oblasti do pocestnih tatov. V tem pogledu se lahko primerjajo z velikimi gospodarskimi korporacijami, ki se ukvarjajo z množico različnih dejavnosti.

Organizirani kriminal je kot grožnja mednarodni in nacionalni varnosti tesno povezan z državami z nedelujočimi ali šibkimi ustanovami. Njegova glavna tarča so razvite države. Posebej pomembne čezmejne varnostne grožnje, povezane z delovanjem organiziranega kriminala, so tihotapstvo prepovedanih drog, trgovina z ljudmi, nezakonite migracije,

ilegalna trgovina z orožjem in visokotrošarinskim blagom, korupcija, pranje in ponarejanje denarja, ponarejanje listin ter blagovnih znamk.

Kazniva dejanja organizirane kriminalitete pri ljudeh zbujejo občutek strahu in negotovosti, gospodarstvu in ugledu države pa povzročajo veliko škodo. Organizirana kriminaliteta temelji na izkoriščanju, strahu in nasilju. Navadno ustvarja velike, nezakonite dobičke, ki pa med ljudmi lahko povzročijo strah za lastno varnost in varnost njihovega premoženja. Sodelovanje pri izvrševanju takšnih kaznivih dejanj pogosto poveča nestrpnost med ljudmi, povzroči razpad družin ter osebni in ekonomski propad posameznikov, ki želijo z malo truda in veliko tveganja na hitro obogateti. Posamezniki, ki se ukvarjajo z organizirano kriminaliteto, lahko postanejo tudi odvisniki od prepovedanih drog ali pa zaradi vpletenosti v tovrstna kazniva dejanja celo žrtve izsiljevanj kriminalnih združb (povzeto po Wikipedia [online]).

4.2.4 Nezakonite migracije

Ilegalni migrant je po definiciji oseba, ki je na nezakonit način vstopila v drugo državo. Ilegalne migracije so selitve praviloma večjega števila takšnih ljudi, ki so zapustili svojo rojstno državo z namenom preseliti se v drugo državo in tam za daljše obdobje ali celo za vedno ostati ali se vsaj zaposliti za določen čas. Imigrantska država je praviloma nekje na severu ali zahodu, saj so ilegalni migranti v večini primerov ekonomski migranti.

V zgodovini so doslej za varnostno najbolj tvegano obliko migracij veljali begunski tokovi. Tako je tudi danes, čeprav kot vir ogrožanja (še posebej evropske) varnosti postajajo pomembnejše ilegalne migracije.

Tujec lahko samo zakonito vstopa in zakonito prebiva v Republiki Sloveniji. Če vstopi v državo s ponarejeno ali ukradeno potno listino, če organom mejne kontrole navede lažne podatke ali se le-tej celo izogne, govorimo o nedovoljenem oziroma ilegalnem vstopu v državo.

Ilegalne migracije imajo več pojavnih oblik: prikrit, skriven vstop v državo, vstop s ponarejenimi dokumenti, prekoračitev začasnega dovoljenja za bivanje, nadaljnje bivanje kljub zavrnjeni prošnji.

Ilegalni migranti lahko zgolj s svojo prisotnostjo ogrožajo ekonomsko blaginjo, družbeno ureditev, kulturne in religiozne vrednote ter politično stabilnost. Korenito lahko posegajo

v individualno varnost ljudi in negirajo njihovo pravico do svobode in dostojnega življenja (povzeto po Malešič, 2000).

Republike Slovenije se nezakonite migracije dotikajo predvsem zaradi poteka migracijskih tokov čez njeno ozemlje. Z vstopom RS v Schengenski sporazum⁸ ter z njenim prevzemom varovanja zunanje meje Evropske unije se spreminjajo tudi poti nezakonitih migrantov in njihova struktura. Po ukinitvi nadzora na notranjih mejah EU je vse pogostejši pojav državljanov tretjih držav, ki nedovoljeno prestopajo notranjo mejo z namenom tranzita, v manjši meri, zlasti pri ilegalnih migrantih z območja Jugovzhodne Evrope, pa je RS tudi ciljna država. Dodatno težo pridobiva ta varnostna grožnja zaradi svoje povezanosti z delovanjem organiziranega kriminala in terorizma.

Slika 7: Ilegalci v Sloveniji

Vir: <http://www.genspot.com> (16. 3. 2013)

⁸ Schengenski sporazum oziroma "Sporazum o postopni odpravi kontrol na skupnih mejah" je mednarodni sporazum med evropskimi državami, večinoma članicami Evropske unije, ki je uveljavil ukinitve mejnih kontrol na notranjih mejah na schengenskem območju, gibanje oseb in prestop notranjih mej, okrepljeno sodelovanje med policijami in carinami držav podpisnic sporazuma in nadzor ter način prestopanja na zunanjih mejah tega območja. Osnovna ideja je zagotavljanje pravice do prostega prehajanja notranjih meja, kot protiutež pa temeljitejši mejni nadzor na zunanjih schengenskih mejah, predvsem zato, da ustavi nezakonito priseljevanje, tihotapljenje drog, trgovino z ljudmi in druge nezakonite dejavnosti. Sporazum je ime dobil po kraju Schengen v Luksemburgu, kjer je bil prvič podpisan.

Dogodki v južnem Sredozemlju prinašajo upanje na boljše življenje milijonom ljudi v našem sosedstvu in večje spoštovanje človekovih pravic, pluralizma, vladavine prava in družbene pravičnosti. Kot je pogosto v demokratičnih vstajah, sta lahko njihov sestavni del kratkoročno in srednjeročno tudi družbeni prevrat in negotovost. Politični nemiri in vojaški konflikti so bili vzrok za izgubo človeških življenj in razseljevanje več sto tisoč ljudi, ne samo iz držav, ki jih spremembe neposredno zadevajo (na primer Tunizije in Libije), temveč tudi iz drugih držav.

4.2.4.1 Tihotapstvo ljudi

Ilegalni prehodi državne meje so pogosto povezani s kaznivimi dejanji oseb, ki se organizirano ukvarjajo z vodenjem tujcev čez državno mejo. Tihotapstvo ljudi je eno od najbolj donosnih področij delovanja organiziranega kriminala. Posel je zapleten, saj zahteva natančno organizacijo, mednarodne zveze, spretnost in usklajevanje. Tihotapci delujejo zelo organizirano, hitro spreminjajo telefonske številke, uporabljajo vzdevke, imajo spremstva pri svojem delu in podobno. Organizirane kriminalne družbe delujejo na področjih, kjer so dobički največji, takoj ko se spremeni razmerje tveganja in dobička, pa se preusmerijo v druge kalne vode. V poslu tihotapljenja ljudi je zaslužek dosti višji in tveganje manjše, kot na primer pri poslih z mamili. Precej manj je nevarnosti za prijetje, nižje pa so tudi zagrožene in izrečene kazni, kar je z dobrimi zaslužki vred trenutno večji izziv kot tihotapstvo mamil ali orožja.

4.2.4.2 Prostitucija

Prekupčevanje z belim blagom predstavlja pomemben segment v migracijskih tokovih sodobnega sveta. S tem ko je povpraševanje po spolnih uslugah v državah s tržno ekonomijo pridobilo legitimnost (ne pa nujno legalnosti), so se odprle možnosti za razvoj nove, izjemno dobičkonosne seksualne industrije.

Trgovina z ženskami predstavlja pomemben delež v naraščajoči dejavnosti organiziranega kriminala in postaja privlačnejša in donosnejša kot trgovina z mamili. Organizirano mednarodno omrežje zajema množico zvodnikov in tihotapcev, vanjo pa so praviloma vpletene skupine ljudi različnih profilov. V posel so lahko vpletene ženske

posredovalnice, manekenske agencije, fotostudiji, posredniki pri zaposlovanju v tujini, prevozniki in tihotapci.

Za organizirano trgovino s spolnimi uslugami so značilne oblike izkoriščanja, psihičnih in fizičnih pritiskov ter kršenja temeljnih človekovih pravic in svoboščin (odvzem osebnih listin, omejitve svobode gibanja, grožnje z nasiljem žrtvi in njeni družini, izsiljevanje). Razmere, v katerih se žrtve znajdejo, so razmere popolne odvisnosti.

4.2.4.3 *Nezakonito zaposlovanje*

Ilegalne migracije in z njimi povezano zaposlovanje brez ustreznih delovnih dovoljenj oz. delo na črno se dogajajo v domala vsej zahodni in srednji Evropi, tudi v Sloveniji. Takšna vrsta zaposlovanja predstavlja velike probleme, ki lahko povzročijo nekontrolirano priseljevanje tujcev v našo državo. Slovenija se vse bolj spreminja iz tranzitne v ciljno državo za mnogo prišlekov.

4.2.4.4 *Ogroženost na zdravstvenem področju*

Ogroženost na zdravstvenem področju v povezavi z ilegalnimi migracijami lahko razumemo kot ogroženost zdravja državljanov Republike Slovenije, lahko pa skrb za zdravje pribežnikov povzroča tudi strošek v smislu zdravstvenih pregledov, zdravljenj, cepljenj in zagotavljanja higiene.

4.2.4.5 *Ksenofobija*

Upravljanje migracijskih tokov in ravnanje z migranti, begunci, azilanti, prebežniki in drugimi je vedno zelo zamotano in izredno drago ter zaradi tega močno obremenjujoče, zato nastajajo različni pojavi: od nacionalizma, rasizma, izolacionizma, ekstremizma do ksenofobije, linčev, rasnega nasilja in novih predsodkov ter čedalje bolj izraženih teženj po vračanju tujcev (povzeto po Pečar [online], 1998).

Prihod jezikovno, tudi religiozno in kulturno nesorodnih migrantov bi lahko Slovenci zaznali kot kulturni pritisk v domačem prostoru.

4.2.5 Kibernetske grožnje in zloraba informacijskih tehnologij in sistemov

V digitalnem obdobju, kateremu smo priča, je informacijski sistem osnova vsake organizacijske strukture. Zavarovanje lastnega podpornega sistema je nujno potrebno za neprekinjeno in posledično uspešno poslovanje vsake organizacije. Da lahko takšen sistem sploh zavarujemo, moramo natančno proučiti strukturo le-tega, prepoznati njegovo ranljivost in grožnje, ki mu pretijo. Grožnje informacijskemu sistemu pa so najrazličnejše, od kraje podatkov do pregrevanja strojne opreme. Mednje spada tudi novodobna oblika terorizma, ki izkorišča, napada in uporablja kibernetični prostor.

Kibernetični terorizem predstavlja načrten, politično motiviran napad na informacijo, računalniški sistem, računalniške programe in podatke. Da lahko napad označimo kot kibernetični terorizem, mora biti zasnovan tako, da povzroči strah in vpliva tako na celotno družbo kot na oblast. Dejstvo pa je, da računalniki ne morejo osebe direktno ubiti ali poškodovati, vendar pa obstajajo posredna tveganja fizičnih okvar in neposredna tveganja ekonomskih poškodb. Lahko pa se računalniki povežejo z drugimi napravami, ki imajo fizično zmožnost povzročiti smrt ali poškodbo. Kadar računalnike poimenujemo/uporabimo kot orožje, se moramo zavedati, da so njihova dejanja posredna. Kljub temu pa so lahko posledice katastrofalne, včasih celo večje kot pri klasičnem terorističnem napadu.

Pomembnost informacije, sposobnost dostopa do nje, prenosa in dejanja na podlagi le-te so narasli do take stopnje, da je upravljanje poslov brez računalnika ali spleta nedoumljivo. Ko se viša vrednost računalniške infrastrukture, se povečuje tudi vrednost razdora te infrastrukture. Finančne posledice so ena stvar, vendar je lahko psihološki vpliv prekinitve spleta in informacijskih sistemov še bolj uničevalen (povzeto po Coleman [online], 2003 v Prislan K., Bernik I., 2010), saj računalniki nadzirajo sisteme kritične infrastrukture, kot je dobava električne energije, komunikacije, letalski promet in finančne usluge. Organizacije jih uporabljajo za shranjevanje vitalnih informacij, od zdravniških kartotek, poslovnih planov do kazenskih evidenc (povzeto po Pollit [online], 1997 v Prislan K., Bernik I., 2010). Razkritje ali uničenje takšnih zaupnih podatkov lahko organizacije stane posla. Le-te se torej morajo zavedati najpogostejših oblik napadov teroristov, da se pred njimi sploh lahko zavarujejo.

Kibernetični terorizem se torej po metodah in tehniki ne razlikuje od drugih zlonamernih napadov na informacijski sistem, zaradi česar se v laični javnosti pogosto tudi najbolj

navadne in enostavne napade poimenuje kot terorizem. A vendar med njimi obstaja razlika. Ta se kaže v motivaciji, ki žene klasične storilce računalniške kriminalitete-hekerje, in teroriste, ki izkoriščajo splet za doseg svojih ciljev. Slednji si prizadevajo za doseg enakih končnih posledic kot klasični teroristi, to so politične in socialne oz. družbene spremembe. Medtem pa hekerji in crackerji izkoriščajo varnostne vrzeli v informacijskih sistemih zaradi najrazličnejših razlogov. Najpogosteje gre za željo po dokazovanju, velikokrat pa tudi za iskanje in opozarjanje na varnostne vrzeli. Neredko delujejo tudi po naročilu. V tej točki lahko pride do stika med slednjimi in teroristi, kadar so le-ti hekerjem pripravljene ponuditi zadostno količino finančnih virov za izvršitev kibernetičnega napada na informacijski sistem vladnih institucij, večjih korporacij ali sistem kritične infrastrukture. Hekerji v tem primeru ne zasledujejo političnih ciljev, temveč je glavni razlog premoženjski (povzeto po Furnell in Warren, [online], 2004 v Prisljan K., Bernik I., 2010).

Zaradi razvejanosti informacijskih in komunikacijskih sistemov, neomejenosti kibernetičnega prostora in težav pri nadzoru nad tem prostorom lahko tudi v RS pričakujemo širitev različnih oblik računalniške kriminalitete, zlasti kibernetičnih vdorov in napadov državnih in nedržavnih subjektov, ki jih prostorsko in časovno ne bo mogoče omejiti.

4.2.6 Dejavnost tujih obveščevalnih služb

Delovanje tujih obveščevalnih služb na območju in v zvezi z RS se kaže v pridobivanju podatkov o političnem, gospodarskem in varnostnem dogajanju v naši državi ter o njenih aktivnostih in pobudah v mednarodni skupnosti. Obveščevalna dejavnost iz tujine doslej ni bila usmerjena proti strateškim interesom RS niti na neposredno ogrožanje ciljev njene nacionalne varnosti. Tuje obveščevalne službe poskušajo pridobiti obveščevalne podatke predvsem prek legalnih oblik delovanja in javno dostopnih virov, ki jih omogočajo demokratična družbena ureditev RS in sodobne informacijske tehnologije.

4.2.7 Vojaške grožnje

Vojaške grožnje se bodo v prihodnje odražale predvsem v obliki lokalnih in regionalnih nestabilnosti, ki lahko hitro presežejo svoj lokalni oziroma regionalni okvir. Kot

posledica vojn, oboroženih spopadov in spopadov nizke intenzitete na kriznih žariščih bo naraščala verjetnost groženj asimetrične narave. Bojišče prihodnosti bo poleg kopnega, morja in zraka obsegalo tudi kibernetško okolje in vesolje.

V prihodnosti se nasprotniki ne bodo pojavljali samo v obliki držav, temveč tudi v različnih nedržavnih ali nadnacionalnih oblikah. Pomembna nova oblika vojaškega ogrožanja varnosti bo postalo hibridno bojevanje, ki poleg konvencionalnega vključuje tudi uporabo terorističnih, kriminalnih in drugih neregularnih oblik delovanja, informacijske tehnologije ter različnih gospodarskih in drugih sredstev.

4.3 NACIONALNI VIRI OGROŽANJA IN TVEGANJA NACIONALNE VARNOSTI

Nacionalni viri ogrožanja in tveganja nacionalne varnosti so po izvoru povezani z dogajanjem in pojavi v nacionalnem okolju. Mednje sodijo predvsem ogrožanje javne varnosti, naravne in druge nesreče, omejenost naravnih virov in degradacija življenjskega okolja, zdravstveno-epidemiološke grožnje ter določeni dejavniki negotovosti.

4.3.1 Ogrožanje javne varnosti

V zapletenih razmerah finančne, gospodarske in socialne krize se lahko ogrožanje javne varnosti pojavlja v obliki povečanega obsega napadov na življenje in premoženje ljudi, gospodarske kriminalitete, korupcije, finančnih prevar, ponarejanja listin, denarja in blaga, kibernetške in okoljske kriminalitete ter množičnih kršitev javnega reda in miru. Ti pojavi lahko med prebivalstvom okrepijo nezadovoljstvo z delovanjem ali vsaj nezaupanje v učinkovitost delovanja institucij nacionalnega varnostnega sistema in države na sploh, kar je dodaten element slabitve posameznikove ter nacionalne varnosti.

Revščina in drugi socialni problemi, posledice podnebnih sprememb, naravnih in drugih nesreč ter nezakonite migracije so pojavi, ki dodatno vplivajo na nove pojavne oblike in intenziteto kriminalitete ter na pogoje za njihov nastanek.

Določeno nevarnost predstavljajo tudi različna ekstremistična gibanja in organizacije, saj lahko njihovo sicer legitimno izražanje mnenj in stališč preraste v zanikanje ali kršenje

temeljnih človekovih pravic in svoboščin, nenadzorovano nasilje in s tem ogrožanje človekovega dostojanstva, varnosti in življenja.

Slika 8: Vrsta med razdeljevanjem paketov Rdečega križa

Vir: <http://www.24ur.com> (16. 3. 2013)

4.3.1.1 Gospodarska kriminaliteta

Gospodarska kriminaliteta je kompleksen pojav, ki je lasten vsakemu posameznemu gospodarskemu sistemu in prilagojen njegovim značilnostim. V Sloveniji ločujemo: klasično gospodarsko kriminaliteto, privatizacijsko gospodarsko kriminaliteto, postprivatizacijsko gospodarsko kriminaliteto. To je skupek protipravnih dejanj, ki so v veljavni zakonodaji določena kot kazniva dejanja ali prekrški in ki so usmerjena zoper vrednote, lastne gospodarskemu sistemu neke družbe.

Gospodarska kriminaliteta je torej celota v določenem času in na določenem območju izvršenih kaznivih dejanj znotraj širše sfere gospodarstva, za katera so lahko odgovorne fizične in/ali pravne osebe, usmerjena pa so lahko zoper: gospodarski sistem kot celoto, gospodarske subjekte, subjekte, ki so uporabniki blaga ali storitev iz gospodarskih dejavnosti ali ki so kako drugače povezani z gospodarstvom.

4.3.1.2 Korupcije

Korupcija (lat.corruptus – pokvarjen) v pravnem smislu pomeni zlorabo zaupanega položaja v izvršilni, zakonodajni in sodni veji oblasti ter v političnih in celo

neekonomskih organizacijah, z namenom pridobiti si materialno ali nematerialno korist, ki ni pravno utemeljena.

Korupcija je vsaka kršitev dolžnega ravnanja z namenom pridobiti korist zase ali za drugega. Pri vseh ravnanjih, ki jih dojemamo kot korupcijo, je bistven koruptivni namen. O takšnem namenu govorimo, ko je korist obljubljena ali dana z namenom, da bi vzpodbudila ali nagradila kršitev dolžnega ravnanja, oziroma ko je korist sprejeta za poplačilo dolžnega ravnanja. Kršitev je lahko storitev (ko nekdo stori nekaj, česar ne bi smel) ali pa opustitev (ko nekdo ne stori nečesa, kar bi moral), korist pa premoženjska ali nepremoženjska (vrsta, oblika, vsebina niso pomembne), obljubljena, ponujena ali že dana oziroma pričakovana, zahtevana ali že sprejeta (povzeto po Wikipedia [online]).

V slovenskem prostoru se je do nedavnega pod pojmom korupcija razumelo korupcijska kazniva dejanja (neupravičeno sprejemanje in dajanje daril, sprejemanje in dajanje daril za nezakonito posredovanje, jemanje in dajanje podkupnine, sprejemanje podkupnine pri volitvah ter nekoliko manj znano kaznivo dejanje kršitve proste odločitve volivcev), vendar pa je korupcijo potrebno razumeti tudi nekoliko širše. Novo in trenutno uporabljano definicijo korupcije je prinesel Zakon o preprečevanju korupcije, vsebuje pa jo tudi sedaj veljavni Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije. Zakon korupcijo definira kot vsako kršitev dolžnega ravnanja uradnih oziroma odgovornih oseb v javnem ali zasebnem sektorju kot tudi ravnanje oseb, ki so pobudniki kršitev, ali oseb, ki se lahko s kršitvijo okoristijo zaradi neposredno ali posredno obljubljenih, ponujenih ali dane oziroma zahtevane, sprejete ali pričakovane koristi zase ali za drugega.

Pojav korupcije v družbi negativno vpliva na socialne, zakonodajne, politične in ekonomske vidike družbenega razvoja. Spodkopava javno zaupanje v državne institucije in vladavino prava, zmanjšuje integriteto družbe kot celote in pomen integritete kot družbene vrednote, zmanjšuje proračun držav, lokalnih skupnosti, podjetij itd. v korist zasebnih interesov storilcev koruptivnega dejanja, ostale posameznike nezakonito postavlja v neenakopraven položaj oziroma jih omejuje pri uveljavljanju njihovih temeljnih pravic, povzroča neučinkovitost različnih postopkov (upravnih, sodnih, policijskih, postopkov, povezanih z javnimi naročili, zaposlovanjem ...), omejuje prosto konkurenco na trgu ipd.

4.3.1.3 *Finančne prevare*

Goljufi so prisotni vedno in povsod, v sedanjih časih finančne krize pa se poslužujejo vedno novih prevar, s katerimi se želijo dokopati do denarja. Mnogo teh prevar temelji na strahu pred bančnimi zlomi, kreditnimi krizami in podobno. V zadnjem času so odkrili kar nekaj novih prevar z e-pošto, s pomočjo katere želijo prevaranti od ljudi izvabiti osebne podatke, kot so številka socialnega zavarovanja, bančnega računa, gesla in podobno. Goljuf nato s pomočjo teh podatkov ukrade človekovo identiteto.

Goljufi spretno izkoriščajo bančno krizo. V imenu bank pošiljajo prepričljive e-pošte uradnega videza, v katerih piše, da se je banka znašla v težavah ali da je bil z določenega računa ukraden denar. Od ljudi zahtevajo osebne podatke, ki jih nato uporabijo za krajo identitete ali vdor v bančni račun.

Ker se je finančna kriza razširila tudi na trg nepremičnin, se mnogo ljudi boji, da bodo izgubili svoj dom. Na take osebe prežijo goljufi, ki se navadno predstavijo kot nepremičninski investitorji in predlagajo, da bodo poravnali plačilo hipotekarnih obrokov, če na njih lastnik prepíše listine in se izseli, da bodo lahko oddali nepremičnino v najem. V resnici prevarant nepremičnino res odda v najem in pobira najemnino, vendar ne plačuje hipotekarnih obrokov, kot je bilo obljubljeno. Ko banka to opazi, se v težavah znajde lastnik, najemnik je izseljen iz nepremičnine, pridobi pa samo prevarant.

Goljuf bo v vlogi prodajalca ponudil, da bo se bo pogodil s posojilodajalcem glede hipoteke in stranki na ta način pomagal obdržati nepremičnino. V zameno bo, še preden bo kaj naredil, zahteval plačilo nekje v višini 1000 dolarjev.

Pri prevarah, povezanih z delom na domu, prevaranti navadno od ljudi zahtevajo začetni vložek denarja v zameno za material ali vpis v njihovo skupino. Seveda resnično delo za zainteresiranega sploh ne obstaja, zato po plačilu prispevka o njih ne sliši več.

V času praznikov veliko dobredelnih organizacij prosi za prispevke, to pa je tudi pripraven čas za prevarante. Pozorni moramo biti na e-pošto, ki naj bi jo poslale dobredelne organizacije, kot so Rdeči križ ali Unicef. Goljufi uporabljajo prepričljive slike in imena domen, zelo podobna dejanskim. Vendar pa bo donator preusmerjen na povsem drugo spletno stran, ki nima povezave z dobroteljnostjo (povzeto po Kostic U. [online], 2008).

4.3.1.4 Ponarejanje listin, denarja in blaga

Kazenski zakonik (KZ) RS v (Ur. l. RS št. 55/2008) v 256. členu opredeljuje ponarejanje ali poskus ponarejanja listin kot kaznivo dejanje, ki se kaznuje z zaporom. Kdor napravi krivo javno listino, oporoko, javno ali uradno knjigo ali kakšno drugo knjigo, ki se mora voditi na podlagi zakona, predrugači tako pravo listino ali kdor tako krivo ali predrugačeno listino spravi v obtok ali hrani z namenom uporabe, ali jo uporabi kot pravo, se kaznuje z zaporom do treh let.

249. člen KZ (Ur. l. RS št. 55/2008) opredeljuje, da kdor napravi kriv denar z namenom, da bi ga spravil v obtok kot pravega, ali kdor predrugači pravi denar z namenom, da bi ga spravil v obtok, ali kdor tak ponarejen denar spravi v obtok, se kaznuje z zaporom od šestih mesecev do osmih let. Enako se kaznuje, kdor si preskrbi ponarejen denar z namenom, da bi ga spravil v obtok kot pravega. Kdor da v obtok ponarejen denar, ki ga je prejel kot pravega, ali kdor ve, da je bil denar ponarejen ali da je bil tak denar spravljen v obtok, pa tega ne naznani, se kaznuje z denarno kaznijo ali z zaporom do šestih mesecev (povzeto po Kazenski zakonik RS [online], 2008).

4.3.1.5 Kršitev javnega reda in miru

Javni red in mir pomeni stanje, v katerem je zagotovljeno neovirano izvrševanje pravic in dolžnosti po ustavi in zakonih. Javni red in mir ureja Zakon o varstvu javnega reda in miru (ZJRM-1). Prekrški zoper javni red in mir so: nezakonito pobiranje prostovoljnih prispevkov, protizakonsko izobešanje tujih državnih zastav, nasilno in drzno vedenje, nedostojno vedenje, povzročanje hrupa, beračenje na javnem kraju, prenočevanje na javnem kraju, uporaba nevarnih predmetov, poškodovanje javnega napisa, oznake ali odločbe, pisanje po objektih, uničevanje državnih simbolov, vandalizem, kampiranje na javnem kraju, ki ni temu namenjeno, ščuvanje in uporaba živali za grožnje, vzbujanje nestrpnosti, kršitev javnega reda in miru v gostilnah in na javnih prireditvah, varstvo mladoletnikov (ponočevanje in prodaja alkoholnih pijač in tobačnih izdelkov), neupoštevanje zakonitega ukrepa uradnih oseb in lažna naznanitev prekrška (povzeto po ZJRM-1 [online], 2006).

Slika 9: Vandalizem med demonstracijami

Vir: <http://www.24ur.com> (16. 3. 2013)

Slika 10: Posredovanje policije med nemirnimi protestniki

Vir: <http://www.siol.net> (16. 3. 2013)

4.3.2 Naravne in druge nesreče

Naravne in druge nesreče so stalnica ogrožanja prebivalcev, premoženja, kulturne dediščine, okolja in dobrin RS. Med naravnimi nesrečami RS najbolj ogrožajo potresi, poplave, neurja, suše, veliki požari v naravnem okolju ter množični pojavi nalezljivih bolezni pri ljudeh, živalih in rastlinah. Intenzivnost in pogostost nekaterih naravnih

nesreč se povečuje zaradi podnebnih sprememb, prekomernega obremenjevanja okolja in rabe naravnih virov ter neustreznih posegov v okolje.

Med drugimi nesrečami, ki jih povzroči človek s svojo dejavnostjo ali ravnanjem, RS ogrožajo predvsem cestnoprometne nesreče in industrijske nesreče, pa tudi nesreče kot posledica različnih oblik namernega ogrožanja. Industrijske nesreče so zaradi tehnoloških ukrepov sicer manj verjetne kot naravne nesreče, imajo pa lahko poleg kratkotrajnih tudi dolgotrajne posledice za ljudi, živali in okolje. Zaradi čezmejnih učinkov nesreč z nevarnimi snovmi je lahko RS ogrožena tudi ob tovrstnih nesrečah v tujini.

4.3.3 Omejenost naravnih virov ter degradacija življenjskega okolja

Zemeljski naravni viri so ključni za preživetje in razvoj prebivalstva. Nekateri izmed teh virov, kot so minerali, vrste in habitati, so omejeni – ko se izčrpajo ali uničijo, so izgubljeni za vedno. Drugi, kot so zrak, voda in les, so obnovljivi – čeprav se navadno zanašamo na naravne sisteme Zemlje, da omogočijo njihovo vnovično rast, jih za nas obnovijo in prečistijo. Četudi se številni učinki čezmernega izkoriščanja občutijo lokalno, pa je njihovo upravljanje zaradi naraščajoče medsebojne odvisnosti držav in mednarodne trgovine z naravnimi viri vprašanje svetovnega pomena.

Gozdovi, vode, kmetijske površine in nekovinske mineralne surovine so najpomembnejši naravni viri v Sloveniji. So omejeni, a potreba po njih z rastjo gospodarstva narašča. Potrebujemo jih za proizvodnjo in potrošne procese, tretjino snovi tudi uvozimo. Gozdovi pokrivajo 58% Slovenije, glede letnih zalog in prirastka se krepijo. Izvedba močnega poseka je bila v zadnjem desetletju 75-odstotna. S pitno vodo se 95% prebivalstva oskrbuje iz podzemnih voda. Hidroelektrarne prispevajo 20% do 30% električne energije. Nekovinske mineralne surovine uporabljamo predvsem v gradbeništvu. Za preprečitev čezmernega izkoriščanja Vlada Republike Slovenije med drugim podeljuje posebne pravice za rabo naravnih virov. Po izrabi naravnih virov v proizvodnji in potrošnji ostanejo izpusti in odpadki.

Skupno v Sloveniji letno nastane okoli šest milijonov ton vseh odpadkov, od katerih je 90 tisoč ton nevarnih odpadkov. Okrog pet milijonov ton odpadkov nastane pri proizvodnih in storitvenih dejavnostih ter nekaj več kot 800 tisoč ton v gospodinjstvih. V letu 2006 smo odložili okrog dva milijona ton vseh odpadkov. Odlaganje je z vidika okolja najmanj

zaželen način ravnanja, saj zanj pomeni obremenitev in izgubo naravnih virov. Zato je dolgoročni cilj EU, postati družba recikliranja in odpadke koristiti kot vir. V zadnjih letih je bilo največ predelanih odpadkov iz industrije, okoli 80% komunalnih odpadkov pa smo odložili. Predelava komunalnih odpadkov bo predvidoma narasla z vzpostavitvijo regijskih centrov, dodatnimi spodbudami občin pri ločenem zbiranju odpadkov, različnimi finančnimi instrumenti in ozaveščenostjo prebivalcev glede kupovanja izdelkov, ki omogočajo enostavnejšo predelavo (povzeto po Rejec Brancelj I. in Zupanc N. [online], 2007).

Slika 11: Odlagališče odpadkov - deponija

Vir: <http://www.finance.si> (16. 3. 2013)

Kamnolomi, peskokopi, glinokopi itd. so veliki posegi v naravne ekosisteme, ob katerih izginejo življenjski prostori vseh vrst, ki so živele na tem območju. Takšna poseganja v naravo zato nedvomno manjšajo biotsko raznovrstnost.

Zaradi neprimerne rabe naravnih virov v preteklosti se kažejo resni negativni vplivi tako v naravi kot v človekovem bivalnem okolju. Ker je RS močno energetska in surovinsko odvisna od uvoza, bo z vidika njene nacionalne varnosti tudi v prihodnje pomembna predvsem stabilna in zadostna oskrba z energetske viri in strateškimi surovinami, ki bo lahko motena zaradi nestabilnosti na globalnem trgu energentov in strateških surovin ter nezanesljivih oskrbovalnih poti. Zaradi globalnega segrevanja ozračja in onesnaževanja okolja je možno, da se bo RS v prihodnosti soočila tudi s težavami pri oskrbi s kakovostno pitno vodo in z omejenimi naravnimi danostmi za pridelavo zdrave hrane.

4.3.4 Zdravstveno-epidemiološke grožnje

Nalezljive bolezni še vedno predstavljajo pomemben javno zdravstveni problem tako v nerazvitih kot v razvitih industrializiranih državah, istočasno pa se človeštvo srečuje tudi z novimi grožnjami, kot so na primer grožnje, povezane s podnebnimi spremembami. Socialni premiki, rast števila prebivalstva, globalizacija in posledično veliko večja mobilnost prebivalstva terjajo prilagoditev ukrepov zdravstvenega varstva pri zagotavljanju varstva pred nalezljivimi boleznimi in vpeljavo novih metod preprečevanja in obvladovanja nalezljivih bolezni in z njimi povezanih nevarnosti.

Javni zdravstveni ukrepi, kot so cepljenje, nadzor nad pitno vodo, urejene odplake ter ukrepi na področju varnosti živil so pripomogli, da nalezljive bolezni niso več med poglavitnimi vzroki umrljivosti pri nas niti tudi drugod v razvitem svetu. Kljub temu pa se kot velika grožnja pojavlja odpornost bakterij na antibiotike, vračajo se tudi nekatere že izkoreninjene nalezljive bolezni, kot je npr. tuberkuloza.

Njihovo pojavljanje je povezano z dejavniki, ki pogojujejo nastanek in razširjanje nalezljivih bolezni in okužb, s spremembami v okolju zaradi klimatskih sprememb, zaradi rezervoarjev bolezni pri živalih ter tudi zaradi globalizacije, ksenotransplantacij, mobilnosti in nenazadnje zaradi potencialnega bioterorizma.

Cepljenje je varen in učinkovit način zaščite pred nekaterimi nalezljivimi boleznimi. Inštitut za varovanje zdravja vsako leto pripravi predlog Programa cepljenja in zaščite z zdravili, ki ga nato izda minister za zdravje. V njem so opredeljeni programi cepljenja in zaščite z zdravili za različne skupine prebivalstva.

Obvezna cepljenja so sestavni del delovnega programa in finančnega načrta zdravstvenih zavodov oziroma zasebnih zdravnikov. Za zavarovane osebe se ta financirajo iz sredstev obveznega zdravstvenega zavarovanja, za ostale upravičence (določene z zakonom) pa iz državnega proračuna.

Gripa je zelo nalezljiva virusna bolezen, ki se navadno pojavi kot epidemija v zimskih mesecih. Hude epidemije gripe pri ljudeh so redke. Kadar pa so hujše kot navadni sezonski izbruhi, jih imenujemo pandemije. Pri pandemiji se pojavi nov virus gripe, ki se začne širiti po vsem svetu tako hitro kot navadna gripa.

Po kriterijih razširjenosti epidemije HIV⁹/AIDS-a, ki jih določa WHO¹⁰, se Slovenija uvršča v kategorijo držav z nizko stopnjo epidemije, kjer se HIV/AIDS še ni pomembno razširil v nobeni podskupini prebivalstva (okuženih je nekaj 100 ljudi, manj kot 1 oseba na 1000 prebivalcev). HIV/AIDS se širi predvsem v eni podskupini prebivalstva, to je pri moških, ki imajo spolne odnose z moškimi, zaradi česar se povečuje stopnja intenzivnosti preventivnih aktivnosti pri tej skupini.

Spolno prenosljive bolezni (SPB) in spolno prenosljive okužbe (SPO) so nalezljive bolezni in okužbe, ki se navadno prenašajo s spolnimi odnosi.

Bolnišnične okužbe so okužbe, ki so v neposredni vzročni zvezi z izpostavljenostjo pri postopkih diagnostike, zdravljenja, zdravstvene nege, rehabilitacije ali pri drugih postopkih v zdravstveni dejavnosti (povzeto po Ministrstvo za zdravje [online], 2009).

4.3.5 Dejavniki negotovosti

Dejavniki negotovosti sicer neposredno ne ogrožajo nacionalne varnosti RS, toda v zaostrenih notranjih in mednarodnih razmerah lahko povzročijo socialne nemire, nestabilnosti ali celo odkrite konflikte in tako postanejo relevantna varnostna grožnja.

V RS lahko podobno kot ponekod drugod v Evropi za posebej pomemben dejavnik negotovosti opredelimo tudi negativna demografska gibanja, saj sodi naša država med članice EU z najnižjo rodnostjo. Negativne posledice staranja prebivalstva so prisotne že danes, v zaostreni obliki pa se bodo pokazale čez nekaj desetletij.

Negativne posledice globalizacije in komercializacije otežujejo ohranjanje in razvijanje kulturnega ustvarjanja in varovanje kulturne dediščine slovenskega naroda ter z njima povezanega obstoja kulturne raznolikosti, jezikovne identitete in ustvarjalnosti, ki so pomemben temelj narodove in državne suverenosti.

⁹ HIV (*humani imunodeficientni virus*): virus humane imunske pomanjkljivosti je povzročitelj AIDS-a.

¹⁰ Svetovna zdravstvena organizacija (angleško *World Health Organization*; kratica WHO) ima vodilno vlogo na področju zdravstvenih vprašanj na globalnem nivoju. Oblikuje zdravstvene raziskave, postavlja norme in standarde, oblikuje na dokazih temelječe politike, zagotavlja tehnično podporo državam ter nadzira in ocenjuje zdravstvene trende. Je ena od specializiranih agencij Združenih narodov. Sedež je v Ženevi. Ustanovljena je bila 7. aprila 1948.

5 VIRI OGROŽANJA IN TVEGANJA NACIONALNE VARNOSTI REPUBLIKE SLOVENIJE IN NJIHOVE POSLEDICE V ZADNJIH LETIH

5.1 ZAZNANI GLOBALNI VIRI OGROŽANJA IN TVEGANJA VARNOSTI RS IN NJIHOVE POSLEDICE

Vpliv **podnebnih sprememb** se odraža v: povečanju količine padavin v zimskem obdobju, višjih zimskih pretokih, zmanjšanju količine vode, vezane v snežni odeji, in spremembi rečnih režimov, nižjih poletnih pretokih, dvigu temperature vode in tal, pogostejših kritičnih gladinah morja, povečanju poplavne ogroženosti, povečanem delovanju erozijskih sil, zmanjšanju količine podtalnice v poletnih mesecih, zlasti v območjih manj prepustnih tal (težave s preskrbo z vodo), manjši produkciji električne energije iz hidroelektrarn poleti in pozimi, manjši sposobnosti prevzemanja termičnih obremenitev, večji koncentraciji onesnaževal in manjši koncentraciji kisika v vodi (bolj pogosti pogini rib). Upadanje količine padavin poleti ima za posledico več suš z negativnimi učinki na dostopnost vodnih virov. Pričakujemo lahko daljša sušna obdobja ter krajša in krajevno razporejena obdobja intenzivnih padavin. Posledično se bodo spremenili časovni in geografski poplavni vzorci, upadli bodo srednji mali pretoki vodotokov, prav tako pa lahko pričakujemo tudi težave s preskrbo z vodo zaradi padca nivoja podtalnice oziroma črpanja zalog podtalne vode pod obstoječi spodnji nivo.

Slika 12: Posledice suše

Vir: <http://www.delo.si> (16. 3. 2013)

Povečanje povprečne letne temperature za 1°C lahko pričakujemo že v naslednjih 20 letih. Ocena občutljivosti pretokov slovenskih rek kaže, da se pri tej spremembi temperature in povečanju padavin za 10% odtoki povsod povečajo za 10%. Ob zmanjšanju padavin pa se pokažejo velike razlike v spremembah srednjih obdobjnih odtokov porečij (povzeto po Kobold M. [online], 2007).

Podnebne spremembe vplivajo na zdravje ljudi tako neposredno, v povezavi s fiziološkimi učinki vročine in mraza, kot posredno, npr. s spremembami v obnašanju ljudi (npr. prisilne selitve, več časa, preživetega na prostem itd.), s povečanim širjenjem bolezni, ki se širijo s hrano ali prenašalci ali drugimi vplivi podnebnih sprememb, kot so poplave. Povečanje teh vplivov je bilo v Evropi opaziti v zadnjih desetletjih (npr. zaradi vročinskih valov leta 2003 naj bi umrlo več kot 70 000 ljudi).

Glavna skrb v Evropi se nanaša na obolevnost in smrtnost zaradi vročine, ker se povečujeta letna temperatura in zgornja temperaturna meja vročinskih valov, vendar na te probleme vplivajo tudi družbeno-ekonomske spremembe, povezane z rastjo prebivalstva, starostno strukturo (starajoče se evropsko prebivalstvo) in drugimi dejavniki, kot so selitve. Ocenjuje se, da v državah EU smrtnost zraste za 1% do 4 % vsakič, ko se temperatura dvigne za eno stopinjo, kar pomeni, da bi se smrtnost zaradi vročine do leta 2030 lahko povečala za 30 000 smrtnih primerov na leto, do leta 2080 pa za 50 000 do 110 000 smrtnih primerov na leto. Za starejše osebe, ki imajo zmanjšano sposobnost nadziranja in uravnavanja telesne temperature, je tveganje, da umrejo zaradi srčnega infarkta, srčnožilnih bolezni, jetrnih, dihalnih in presnovnih motenj večje. Medtem ko je skupno število smrti povezano s številom prebivalstva, je sprememba stopnje smrtnosti lahko veliko večja v regijah, v katerih obstaja velika možnost povečanega segrevanja.

Veliko pozornosti je namenjena spreminjanju vzorcev bolezni, ki se širijo s prenašalci v povezavi s podnebnimi spremembami. Zaradi podnebnih sprememb bo prišlo do sprememb pri širjenju nalezljivih bolezni, ki se prenašajo s komarji ali klopi, ker se bodo spremenili njihova geografska razširjenost, obdobje parjenja in velikost populacije.

Ugotavlja se tudi povezanost med močnim deževjem in številnimi izbruhi bolezni, ki se prenašajo z vodo, zaradi mobilizacije patogenov ali obsežne okužbe vode zaradi poplavljenih kanalizacijskih cevi. Zmanjšanje poletnih vodnih tokov lahko poveča možnosti za bakterijske in kemične okužbe. Visoke temperature vode lahko vodijo tudi

do povečanega cvetenja škodljivih alg. Poleg tega lahko povečanje okužb s fekalnimi bakterijami prizadene dovode pitne vode in vodne parke. Hkrati pa lahko pomanjkanje ustrezne vsakodnevne higijene rok (npr. pravilnega umivanja rok), ki je zelo pomembna za zdravje, prispeva k še pogostejšim izbruhom nalezljivih bolezni.

Medtem ko je raven onesnaženja zraka v zadnjih desetletjih močno upadla, so tveganja za zdravje zaradi onesnaženja zraka še vedno velika, zlasti zaradi delcev in ozona.

Drugi posredni vpliv podnebnih sprememb na zdravje je povezan z morebitnimi spremembami ultravijoličnega sevanja. Dokazano je bilo, da bodo višje temperature v prostoru vplivale na izbiro oblačil in čas, preživet na prostem, s čimer se bo na nekaterih območjih povečala izpostavljenost ultravijoličnemu sevanju (povzeto po Ministrstvo za zdravje RS [online], 2009).

Zadnja leta se tako kot po svetu tudi v Sloveniji vse pogosteje soočamo s sušo, malimi pretoki rek in nizkimi gladinami podzemnih voda. Za to obdobje so za slovenske vodotoke značilna dolga nizkovodna stanja, ki so posledica pomanjkanja padavin. Suša je regionalen pojav in nikoli ne zajame enakomerno cele Slovenije.

Če ne bomo ukrepali, bodo podnebne spremembe povzročale vse več škode in prekinile funkcioniranje našega naravnega okolja, ki nam zagotavlja hrano, surovine in druge pomembne vire za življenje. To bo slabo vplivalo na naša gospodarstva in lahko destabiliziralo družbe po vsem svetu.

Podnebne spremembe že vplivajo na nacionalno varnost RS. Neposredna grožnja, izhajajoča iz tovrstnih sprememb, je predvsem večji obseg naravnih nesreč zaradi večje pogostosti in intenzivnosti izrednih vremenskih dogodkov.

Svetovno gospodarstvo trenutno trpi zaradi **svetovne gospodarske in finančne krize**. Slednja ima svoj izvor na najrazvitejšem finančnem trgu na svetu. V drugi polovici leta 2008 je povzročila pravo eksplozijo globalnih finančnih trgov. Po celem svetu so borzni indeksi beležili precejšnja znižanja, velike finančne institucije so propadle, kreditna aktivnost se je drastično zmanjšala. Do finančne in gospodarske krize je prišlo zaradi poka nepremičninskega mehurčka v ZDA, ker pa so vsa gospodarstva med seboj tesno povezana, se je kriza zelo hitro razširila po vsem svetu. Zaradi razcveta in rastočega povpraševanja po nepremičninah so cene le-teh zelo naraščale. Banke so z lahkoto odobravale hipotekarne kredite (občutek varnosti je bil visok, ker so cene nepremičnin

nenehno rasle). Kar naenkrat pa so cene nepremičnin začele padati (ljudje niso mogli odplačevati kreditov, povpraševanje se je zmanjšalo in tako je bila ponudba večja od povpraševanja) in nepremičnin ni bilo mogoče prodati brez izgube za banke. Iz ZDA se je kriza prenesla v Evropo, v težavah so se znašle vse finančne institucije.

Kriza je prizadela tudi Slovenijo. Ker je Slovenija izvozno usmerjena država, razmere v mednarodnem okolju nanjo močno vplivajo. BDP (bruto domači proizvod)¹¹ v Sloveniji upada, javnofinančni prihodki so nižji od javnofinančnih odhodkov, zato je javnofinančni saldo negativen, brezposelnost se je povečala. Inflacija se umirja, saj finančno povpraševanje upada, posledično pa padajo cene. Zaradi slabega položaja tujih partnerjev se je močno zmanjšal izvoz slovenskih podjetij, saj Slovenija izvozi za okrog 70% BDP-ja. Zmanjšanje naročil je vplivalo na množična odpuščanja delavcev, veliko podjetij pa je tudi propadlo. Posledica tega je bila hitro rastoča brezposelnost.

Ob koncu januarja 2013 je bilo na Zavodu za zaposlovanje prijavljenih 124.258 brezposelnih oseb, kar je 5,2% več kot decembra lani. Zaposlilo ali samozaposlilo se je 6.192 oseb oziroma 80,6% več kot decembra 2012. V zadnjem letu se je zmanjšal delež brezposelnih z najnižjo izobrazbo in povečal delež brezposelnih s terciarno izobrazbo. Povpraševanje delodajalcev po delavcih je januarja nekoliko oživel. Prijavljenih je bilo 13.459 prostih delovnih mest oziroma 39,8% več kot decembra 2012 (povzeto po Zavod republike Slovenije za zaposlovanje [online], 2013)

Republika Slovenija se kot članica evroatlantskih integracij in drugih mednarodnih organizacij sooča z geografsko bolj oddaljenimi regionalnimi **kriznimi žarišči**. Razširitev oboroženih spopadov s teh kriznih žarišč na RS je malo verjetna, večja pa je verjetnost vpliva teh spopadov na območje jugovzhodne Evrope.

Največji vpliv na nacionalno varnost RS ima nedokončana pokonfliktna obnova Vzhodnega Balkana, ki se kaže predvsem v večji verjetnosti nastanka nevojaških virov ogrožanja, kot so organizirani kriminal, korupcija, ilegalne migracije in trgovina z ljudmi, orožjem, drogami in terorizem. Tudi odprta etnična in verska vprašanja v regiji ostajajo potencialno tveganje za nacionalno varnost RS.

¹¹ BDP (bruto domači proizvod) je ekonomsko-gospodarski izraz, ki označuje najpomembnejši agregat nacionalnih računov in je najboljše merilo celotne ekonomske aktivnosti v državi.

5.2 ZAZNANI NADNACIONALNI VIRI OGROŽANJA IN TVEGANJA VARNOSTI RS IN NJIHOVE POSLEDICE

Pri beleženju morebitnih terorističnih dejanj v Republiki Sloveniji obstajajo nesoglasja o tem, ali so v RS sploh bili izvedeni **teroristični napadi**. Avtor Adam Purg trdi, da so v Sloveniji po osamosvojitvi že bili izvedeni teroristični napadi, na primer državna institucija ministrstvo za notranje zadeve pa ne beleži neposrednih terorističnih dejanj v samostojni Sloveniji. Slovenija je po osamosvojitveni vojni doživela nekaj terorističnih napadov, ki pa jih mnogi, tudi državne institucije, uvrščajo med dejanja, ki so posledica vojnega stanja in odcepitve ter osamosvajanja naše države. Med ta dejanja spada razstrelitev daljnovodov v Mariboru in Mihovcih, razstrelitev posameznih visokonapetostnih stebrov v bližini Krškega, eksplozija na bencinski črpalki v Mariboru, požig vrat pri enem od takratnih poslancev. Teh dejanj so večinoma osumljeni vojaški specialci, kar je še dodaten razlog, da se ti napadi uvrščajo v kontekst vojne za Slovenijo¹² in ne v kontekst klasičnih terorističnih napadov (povzeto po Purg, 1997).

V obdobju po osamosvojitveni vojni se je začelo povečevati število anonimnih groženj z eksplozijo, ki je doseglo vrh leta 1993. Od leta 1997 uradna statistika slovenske policije beleži nekatere dejavnosti, med katerimi so preiskovanje kaznivega dejanja terorizma in financiranje terorističnih skupin v letu 2002 ter obravnava in vložitev kazenske ovadbe zoper neznanega storilca zaradi kaznivega dejanja terorizma v letu 2008 (povzeto po Ministrstvo za notranje zadeve [online], 2009).

Znan primer je poskus atentata Josipa Zagajskega na predsednika vlade Boruta Pahorja leta 2009. Atentator, oborožen z bombami, je poskušal izvesti atentat na predsednika vlade, ker se ni strinjal z njegovo politiko do sosednje Hrvaške. Zagajski naj bi bil duševno moten zaradi posledic vojne na Hrvaškem. Napad so mu preprečili slovenski policisti, prvostopenjsko sodišče pa ga je obsodilo na 11 let zapora, od tega na štiri leta za pripravljanje terorističnih dejanj (povzeto po RTVSLO [online], 2009).

¹² Slovenska osamosvojitvena vojna ali vojna za Slovenijo, znana tudi kot desetdnevna vojna, je bila vojna, s katero je Republika Slovenija med 27. junijem in 7. julijem 1991 odbila napad Jugoslavije, s tem pa potrdila svojo neodvisnost od SFRJ. To je bil prvi oboroženi spopad v Evropi po drugi svetovni vojni.

Eden najvidnejših slovenskih strokovnjakov, ki je specializiran za področje terorizma, je Iztok Prezelj¹³, ki pravi, da je treba pri ocenjevanju stopnje teroristične ogroženosti RS najprej upoštevati terorizem v vsej njegovi celovitosti. Prezelj pravi, da od osamosvojitvene vojne v Sloveniji ni bilo terorističnih napadov, vendar opozarja na t.i. prenosljivi terorizem, pri katerem skupine izvajajo teroristične napade v državah, v katerih niso nameščene (povzeto po Prezelj, 2006).

Ker Slovenija ni izolirana država, se kaže tudi težava tihotapljenja predmetov in snovi, ki jih uporabljajo za teroristične napade. Tako se poraja vprašanje, ali ni bilo nemara razstrelivo v terorističnih napadih na London in Madrid, ki je bilo dokazano tudi balkanskega izvora, pretihotapljeno čez slovensko ozemlje.

Februarja 2008 je prišlo do napadov na slovensko veleposlaništvo v Beogradu in na nakupovalno središče Mercator. Te dogodke Prezelj komentira tako: *»Sicer pa je bombni napad na Mercator šel mimo slovenske javnosti brez posebnih komentarjev, a dejstva so zgovorna: Slovenija je takrat predsedovala EU, priznala Kosovo, diplomatsko sugerirala takšno priznanje, zato je prišlo do odziva, ki ga lahko označimo kot uporabo eksplozivnih sredstev proti slovenskim gospodarskim interesom, s ciljem vplivati na slovensko politiko v zvezi s Kosovom. Z drugimi besedami, bombni napad bi lahko označili tudi kot teroristični napad in marsikatera evropska država, ki ima več izkušenj s terorizmom, bi to tudi storila. Za Slovenijo bi bil to prevelik skok«* (povzeto po Škrinjar K. [online], 2009).

Po poročanju EUROPOLA¹⁴ v EU obstaja nezakonito **trgovanje in notranji promet s težkim strelnim orožjem**. To opozorilo o grožnji je razkrilo, kako se povečuje količina težkega strelnega orožja, ki je v lasti organiziranih kriminalnih združb. Njihova pripravljenost za uporabo strelnega orožja na poseljenih območjih pomeni veliko grožnjo splošni javnosti in osebju organov kazenskega pregona. Četudi večina organiziranih kriminalnih združb raje uporablja ročno strelno orožje, se povečuje uporaba težkega strelnega orožja, kot so jurišne puške (npr. AK-47) in eksplozivne naprave. Čeprav se zdi,

¹³ Iztok Prezelj, doc. dr. visokošolski učitelj na Fakulteti za družbene vede.

¹⁴ EUROPOL - kratica za Evropski policijski urad, organ pregona Evropske unije, ki obravnava kazenske obveščevalne podatke.

da količina težkega strelnega orožja, ki je v obtoku v EU, za zdaj zadošča povpraševanju po tem orožju, pa so dobavitelji v jugozahodni Evropi sposobni zadostiti vsakršnemu povečanju povpraševanja. Dejstvo, da je mogoče kalašnikovko ali metalec raket v nekaterih delih EU kupiti že za 300 do 700 EUR, kaže, kako zlahka sta dostopna storilcem kaznivih dejanj. Policija je v letu 2011 obravnavala 108 (l. 2010 124) ali 12,9 % manj kaznivih dejanj, povezanih z orožjem, kot l. 2010, med njimi največ, 102 (122) kaznivi dejanji nedovoljene proizvodnje in prometa z orožjem ali eksplozivnimi snovmi. Zmanjšanje števila slednjih za 16,4% je posledica spleta večine dejavnikov: preteklih legalizacij, spremembe delovanja kriminalnih združb in tihotapske poti. Količina zaseženega nedovoljenega orožja, z manjšim odstopanjem, ostaja znotraj večletnega povprečja, med zaseženim orožjem je bila tudi manjša količina v kaznivih dejanjih uporabljenega vojaškega orožja (povzeto po Ministrstvo za notranje zadeve [online], 2012).

Slika 13: Zaseg orožja

Vir: <http://www.24ur.com> (16. 3. 2013)

V letu 2011 je policija obravnavala 2 (l. 2010 2) kaznivi dejanji protipravne pridobitve ali uporabe **radioaktivnih ali drugih nevarnih snovi**.

Dejavnost policije na področju **organizirane kriminalitete** v letu 2011 je bila usmerjena predvsem v odkrivanje kriminalnih združb, ki so po t. i. balkanski poti tihotapile ljudi,

prepovedane droge, orožje in eksploziv. Obravnavanih je bilo 318 (l. 2010 352) ali 9,7% manj kaznivih dejanj, ki so bila posledica organizirane kriminalne dejavnosti, kot v letu 2010. Zaradi kaznivih dejanj, ki so bila posledica organizirane kriminalne dejavnosti, je bilo ovadenih 129 (v letu 2010 257) ali 49,5% manj oseb kot leta 2010. Policija je preiskave osredotočila na delovanje mednarodnih kriminalnih združb, ki so delovale v regiji, nekatere tudi v širšem okolju. Njihovo članstvo morda ni bilo tako številčno, vendar to ni zmanjšalo nevarnosti njihovega delovanja in izvajanja kaznivih dejanj. Med organiziranimi oblikami se je najbolj, s 184 na 231 ali za 25,5% glede na l. 2010, povečalo število kaznivih dejanj neupravičene proizvodnje in prometa s prepovedanimi drogami, nedovoljenimi snovmi v športu in predhodnimi sestavinami za izdelavo prepovedanih drog. To je posledica večjega števila skupnih kriminalističnih operacij s tujimi varnostnimi organi. Povečalo se je tudi število organiziranih oblik ropov s 16 na 21. Kot posledico organizirane kriminalne dejavnosti je policija obravnavala po eno kaznivo dejanje umora, lahke telesne poškodbe in zlorabe prostitucije (povzeto po Ministrstvo za notranje zadeve [online], 2011).

Slika 14: Zaseg tihotapljenega blaga

Vir: <http://www.carina.gov.si> (16. 3. 2013)

Na področju **nezakonitih migracij** je bilo kaznivih dejanj prepovedanega prehajanja meje ali ozemlja države v letu 2011 450 (l. 2010 361) ali 24,7% več kot l. 2010. Povečanje njihovega števila je predvsem posledica usmerjenosti dela policije v preiskovanje tovrstnih kaznivih dejanj, ki so se izvrševala z zlorabami legalnih institutov

(zlorabami pri pridobivanju delovnih dovoljenj in dovoljenj za prebivanje) v Sloveniji. Kaznivih dejanj tihotapstva je bilo 6 (7), kaznivih dejanj zlorabe prostitucije in trgovine z ljudmi pa 20 (14), in sicer 15 (11) kaznivih dejanj zlorab prostitucije, 4 (3) kazniva dejanja trgovine z ljudmi in 1 (0) kaznivo dejanje spravljanja v suženjsko razmerje.

Večletna usposabljanja policistov in kriminalistov so prispevala k boljšemu poznavanju problematike teh kaznivih dejanj ter učinkovitemu in pravilnemu ukrepanju. Na podlagi zaznav in pridobljenih informacij je bilo mogoče izvesti več kriminalističnih preiskav, v katerih so bili uporabljeni tudi prikriti preiskovalni ukrepi, kar je pripomoglo k večjemu številu identificiranih osumljencev kaznivih dejanj. Za kazniva dejanja zlorabe prostitucije in trgovine z ljudmi je bilo ovadenih 44 (l. 2010 21) oseb.

Pri posebnih oblikah kriminalitete izstopa povečanje števila kaznivih dejanj s področja **računalniške kriminalitete**, in sicer s 101 v letu 2010 na 276 v letu 2011 ali za 173,3%. Leta 2011 je bilo zaradi tovrstnih dejanj ovadenih 217 (l. 2010 39) fizičnih oseb, kar je posledica povečanja napadov na informacijske sisteme. Večji del teh je bilo obravnavanih na območju ljubljanske policijske uprave (prav tam).

Z aktivnejšo vlogo RS v okviru mednarodne skupnosti, zlasti v Evropski uniji in Natu, se je okrepilo klasično **obveščevalno delovanje nekaterih tujih držav proti RS**. Pri tem izstopa interes za pridobitev vseh vrst tajnih podatkov ter zanimanje za slovenske diplomatske in gospodarske aktivnosti v mednarodnem okolju.

Tuje obveščevalne in varnostne službe bi lahko tudi v prihodnje agresivneje delovale proti predstavnikom RS v tujini, zlasti proti tistim, ki so udeleženi v mednarodnih operacijah in misijah, in tistim, ki diplomatsko in poslovno delujejo v tujini.

Republika Slovenija kratkoročno in srednjeročno neposredno ni **vojaško ogrožena**, toda v bistveno spremenjenih mednarodnih ali regionalnih politično-varnostnih okoliščinah lahko postane izpostavljena tudi vojaškim grožnjam. Nestabilne politično-varnostne razmere in občasni izbruhi spopadov nizke intenzitete v vzhodnem in jugovzhodnem delu

Evrope opozarjajo na latentno¹⁵ prisotnost vojaških groženj tudi v evroatlantskem prostoru in posledično vplivajo na varnostne razmere.

Zaradi aktivnega sodelovanja RS v mednarodnih operacijah in misijah so lahko vojaškim grožnjam izpostavljeni tudi pripadniki slovenskih kontingentov pri opravljanju svojih nalog v tujini, zlasti v povezavi z uporabo elementov hibridnega bojevanja.

¹⁵ Latentnost: lastnost, značilnost prikritega, skritega.

6 ANALIZA POROČIL DRŽAVNIH INSTITUCIJ, V KATERIH SO ZAJETI POJAVI, KI JIH OBRAVNAVAMO KOT NACIONALNE VIRE OGROŽANJA V ZADNJIH LETIH

6.1 OGROŽANJE JAVNE VARNOSTI

Ministrstvo za notranje zadeve (policija) vsako leto objavi poročilo o svojem delu. V nadaljevanju bodo prikazani podatki o zabeleženih in preganjanih kaznivih dejanjih za obdobje od 2007 do 2012, ki jih uvrščamo med nacionalne vire ogrožanja in tveganja nacionalne varnosti Republike Slovenije.

Tabela 1: Obravnavana kazniva dejanja v letih 2007 do 2012

	LETO					
KAZNIVA DEJANJA (K.D.)	2007	2008	2009	2010	2011	2012
SKUPAJ ŠTEVILO KAZNIVIH DEJANJ	88197	81917	87463	89489	88722	89236
SPLOŠNA KRIMINALITETA						
SKUPAJ ŠT. K.D.	80211	74458	78204	76425	75976	76500
K.D. ZOPER ŽIVLJENJE IN TELO	2776	2386	2402	2379	2179	2197
K.D. ZOPER SPOLNO NEDOTAKLJIVOST	439	383	456	466	471	367
K.D. ZOPER PREMOŽENJE	62579	55919	55859	54317	55082	57513
GOSPODARSKA KRIMINALITETA						

SKUPAJ	7986	7459	9259	13064	12746	12736
POSLOVNA GOLJUFIJA	993	1595	1940	3880	4232	4225
PONAREDITEV ALI UNIČENJE POSLOVNIH LISTIN	976	816	558	907	524	680
PRANJE DENARJA	3	16	39	64	48	141
DAVČNA ZATAJITEV	213	375	344	504	496	416
RAČUNALNIŠKA KRIMINALITETA	112	310	114	101	276	151
KORUPCIJSKA K.D.	19	18	231	71	86	74
KRŠITVE PREDPISOV O JAVNEM REDU						
SKUPAJ	48371	55209	56874	54109	54564	49291
KRŠITEV ZAKONA O JAVNEM REDU IN MIRU	31812	32785	31899	29332	28260	31899
KRŠITEV DRUGIH PREDPISOV	16559	22424	24975	24777	26304	24975

Vir: <http://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF> (27. 5. 2013)

Iz Tabele 1 so razvidna prijavljena kazniva dejanja, ki jih je preiskovala policija, od leta 2010 tudi Nacionalni preiskovalni urad (NPU)¹⁶ po vrsti kaznivih dejanj, in sicer splošna kriminaliteta, gospodarska kriminaliteta in kršitve javnega reda in miru.

¹⁶ NPU: Nacionalni preiskovalni urad je specializirana kriminalistična preiskovalna enota na državni ravni za odkrivanje in preiskovanje zahtevnih kaznivih dejanj, zlasti s področja gospodarske in finančne kriminalitete ter korupcije, v določenih primerih pa tudi s področja organizirane kriminalitete, kriminalitete, povezane z novimi informacijskimi tehnologijami, in s področja zahtevnejših oblik klasične kriminalitete. Urad je z delom začel 1. januarja 2010.

V vsakoletnem policijskem poročilu so prikazana tudi kazniva dejanja (k.d.) organiziranega kriminala. V letu 2007 je bilo 293 k.d., leta 2008 359 k.d., leta 2009 413 k.d., leta 2010 352 k.d. in leta 2011 318 kaznivih dejanj..

Poročilo posebej navaja tudi podatke o kaznivih dejanjih, ki so jih povzročile mladoletne osebe, in sicer v letu 2007 2596 k.d., leta 2008 2352 k.d., leta 2009 2316 k.d., leta 2010 2150 k.d. in leta 2011 2007 kaznivih dejanj.

Tabela 2 prikazuje podatke o posledicah kaznivih dejanj.

Tabela 2: Posledice kaznivih dejanj v obdobju od leta 2007 do leta 2012

Posledice*	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Št. mrtvih	76	43	32	33	48	44
Št. hudo poškodovanih	357	278	284	297	262	286
Št. lahko poškodovanih	2939	2665	2958	2846	2620	2553
Škoda (v 1.000 EUR)	265.573,7	175.023,3	278.043,8	577.313,9	271.788,0	536.458,6
Škoda gospodarske kriminalitete	106.775,7	112.531,3	193.281,1	505.375,9	176.325,1	449.477,8
% gospodarske kriminalitete	40,2	64,3	69,5	87,5	64,9	83,8

* posledice prometnih nesreč niso vključene v tabelo

Vir: <http://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF> (27. 5. 2013)

Slovenski kriminalisti so v letu 2012 obravnavali kar 523 kaznivih dejanj s področja organiziranega kriminala, kar je 64,5% več kot v letu 2011. Gre za rekordno povišanje v zadnjih desetih letih. Visok porast obravnavanih kaznivih dejanj, za katerimi stoji organiziran kriminal, ne odraža le povečanja aktivnosti slovenskega podzemlja, temveč

tudi dejavnost policistov, ki so v letu 2012 zaključili več dalj časa trajajočih preiskav organizirane kriminalitete. Več kot polovica kaznivih dejanj, ki so povezana s podzemljem, se nanaša na preprodajo drog, kar prinaša zelo velike zasluge.

Do obračunavanj, ki bi se končala z umori, v zadnjih letih praviloma ne prihaja, za razliko od devetdesetih let, ko so se tudi v Sloveniji odvijale mafijske eksekucije v najvišjih krogih organiziranega kriminala. Zelo velik problem v Evropi so postale tudi mobilne skupine kriminalcev, ki se selijo iz države v državo in izvajajo večje tatvine in rope. Tudi slovenski policisti aktivno sodelujejo pri razreševanju in razbijanju takih združb.

Organiziran kriminal se vedno bolj zateka tudi v gospodarsko kriminaliteto. Podzemlje se je v preteklosti ukvarjalo predvsem s pranjem denarja, danes pa je mafija vpeta tudi v druge oblike gospodarskega kriminala, predvsem v slamnata podjetja¹⁷ in vdore v bančne sisteme. Organiziran kriminal se usmerja tja, kjer je tveganje manjše in dobiček večji. V zadnjih letih je bil dobiček ogromen, tveganje pa, kot je znano, zelo majhno (povzeto po Lovšin P., 2013).

Tudi prometne nesreče lahko štejemo med pojave, ki ogrožajo javno varnost. Tabela 3 prikazuje število in posledice prometnih nesreč za obdobje zadnjih petih let, od leta 2008 do leta 2012.

¹⁷ Slamnato podjetje: za slamnata podjetja je značilno, da so znotraj prazna (votla kot slama), saj nimajo premoženja ali nepremičnega premoženja. Vse kar imajo, sta identifikacijska (davčna) številka in transakcijski račun, na katerega prejemniki računov (ki so praviloma fiktivni) nakazujejo denar, ki se potem z računa dviga v gotovini. Slamnata podjetja zastopajo slamnati direktorji (slamnati možje), ki so navadno osebe, ki v resnici ne opravljajo funkcije zakonitega zastopnika in ne sklepajo poslov po svoji volji, ampak po navodilu organizatorjev nezakonitih poslov. Navadno so slamnati direktorji osebe z družbenega dna, s kriminalno preteklostjo ali tujci.

Tabela 3: Prometne nesreče in posledice v obdobju od leta 2008 do leta 2012

	Število prometnih nesreč	Število umrlih v p. nesrečah	Število hudo telesno poškodovanih	Število lahko telesno poškodovanih	Indeks (+/-)
2008	23310	214	1101	11625	-27%
2009	20857	171	1061	11326	-10%
2010	21500	138	880	9512	+3%
2011	23104	141	932	8879	+7%
2012	22037	129	848	8300	-5%

Vir: <http://www.policija.si/images/stories/Statistika/PrometnaVarnost/2010/pdf> (16. 3. 2013)

Prometne nesreče so največkrat posledica kombinacije različnih okoliščin, med katerimi igrajo najpomembnejšo vlogo človek, vozilo in cesta. Na določenih lokacijah prihaja do napak v interakciji človek – cesta oziroma vozilo – cesta, na kar kažejo cestni odseki z zgostitvijo prometnih nesreč. Najpogostejši vzrok nastanka prometnih nesreč je nepravilno in neprimerno ravnanje uporabnikov cest, sledijo pa: neustrezni projektno-tehnični elementi ceste, neustrezna izvedba in/ali vzdrževanje, neprimerna ali neustrezna prometna signalizacija, tehnično pomanjkljiva vozila, težave, povezane s tovornim prometom (nepravilno varovan ali naložen tovor, kemične reakcije tovara) in ne nazadnje nesrečen splet okoliščin.

Evropska komisija je ugotovila, da vsak dan na cestah v državah EU umre 75 ljudi. Po ocenah EU je na vsako smrtno žrtev na cestah približno deset oseb hudo in 40 lažje poškodovanih. V naši državi je bilo lani v prometu 59 smrtnih žrtev na milijon prebivalcev. Za primerjavo: na Švedskem, Nizozemskem in Danskem ter v Združenem kraljestvu poročajo o približno 30 umrlih na milijon prebivalcev, na Poljskem, v Grčiji, Romuniji in Litvi pa so lani prometne nesreče terjale več kot 90 smrtnih žrtev na milijon prebivalcev.

Človeški faktor vključuje vse možnosti, povezane z vozniki in drugimi udeleženci v prometu. To so: sluh in vid, sposobnost odločanja in reakcijski čas. Najpogostejši vzroki prometnih nesreč zaradi krivde voznika so: neprilagojena hitrost, napačna stran/smer vožnje, neupoštevanje pravil prednosti, nepravilno prehitevanje, neustrezna varnostna razdalja, psihofizično stanje voznika. Obstajajo razlike v demografski strukturi udeležencev v prometnih nesrečah. Na primer mladi ljudje več tvegajo in se tako pogosteje izpostavljajo nevarnejšim situacijam kot drugi udeleženci v prometu. Starejši vozniki imajo počasnejše reakcije, vozijo manj in so bolj previdni, zato ne odstopajo v udeležbi pri nesrečah.

Najpogostejši vzroki prometnih nesreč na slovenskih cestah po poročilih policije so nepravilna stran ter smer vožnje (neupoštevanje pravil o prednosti) in neprilagojena hitrost ter tako imenovani sekundarni vzrok številnih brezvestnih voznikov v Sloveniji, vožnja motornih vozil pod vplivom alkohola. Vsak dan na slovenskih cestah lahko opazujemo številne primere nekulturnega ravnanja in obsojanja vredne vožnje mnogih udeležencev v prometu. Vrstijo se neštete kršitve cestnoprometnih predpisov vseh vrst, kot so neupoštevanje pravila prednosti in prometne signalizacije, neuporaba smernih luči, prehitevanje čez polno črto, nepravilna stran in smer vožnje ... Ne mine dan, da na primer zaradi vožnje pod vplivom alkohola policija do streznitve ne bi pridržala več brezvestnih voznikov.

6.2 NARAVNE IN DRUGE NESREČE

Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje (URSZR) spremlja in beleži zaznane naravne in druge nesreče ter na letni ravni izdaja poročila o teh dogodkih.

Tabela 4 prikazuje zabeležene naravne in druge nesreče po številu dogodkov v obdobju od leta 2008 do leta 2012.

Slika 15: Posledice poplav v letu 2012

Vir: <http://www.24ur.com> (16. 3. 2013)

Tabela 4: Naravne in druge nesreče v obdobju od leta 2008 do leta 2012

	2008	2009	2010	2011	2012
Naravne nesreče	298	350	409	288	392
Druge nesreče	1018	1129	1016	1160	1268
Požari in eksplozije	4335	5071	3808	5200	5564
Onesnaženje in nesreče z nevarnimi snovmi	526	656	579	621	542
Jedrski in drugi dogodki	1	0	1	1	2
Najdbe NUS	357	343	414	379	412

Vir: http://spin.sos112.si/SPIN2/Javno/Porocila/#Pbc09f87257eb4f4fb33f97a023e21ed1_2_14iT0R0x7

(16. 3. 2013)

Podrobneje predstavljam podatke za leto 2012, iz katerih je natančneje razvidno, kaj v poročilih URSZS spada pod posamezno kategorijo nesreče.

V letu 2012 je bilo zabeleženih 392 naravnih nesreč, od tega močan veter (59), visok sneg (16), neurja (24), žled (3), suša (8), potresi (13), visoko plimovanje morja (13), poplave (83), plazovi (67), toča (8), udari strele (17), pozeba (0), hud mraz (8), huda vročina (1), prekinitev prometa zaradi naravnih pojavov (39), epidemije in okužbe ljudi, živali in rastlin (33).

Slika 16: Visoko plimovanje morja

Vir: <http://www.24ur.com> (16. 3. 2013)

Med druge nesreče štejemo: nesreče v gorah, ogrožanje ali napad živali na ljudi, nesreče pri športnih, rekreativnih in drugih aktivnostih, nesreče na žičnicah in vzpenjačah, delovne in rudniške nesreče, reševanja obolelih oseb, nesreče v podzemnih jamah in breznihih, nesreče na vodi in v vodi, pogrešane osebe, živali in stvari (povzeto po URSZR [online], 2013).

Slika 17: Reševanje ponesrečenih v gorah

Vir: <http://www.slovenskavojska.si> (16. 3. 2013)

6.3 DEJAVNIKI NEGOTOVOSTI

Leto 2013 je v Sloveniji leto »ljudskih vstaj« in demonstracij, kar je posledica nezadovoljstva in nestrinjanja z vodenjem države ter odraz splošne slabe socialne klime, ki trenutno vlada v naši državi. Na ulice slovenskih mest je ljudi v zadnjih mesecih privedlo splošno nezadovoljstvo z elitami, ki so v letih po osamosvojitvi Slovenijo pripeljale na raven prezadolžene, nepomirljivo sprte in brezperspektivne evropske države. Ljudstvo zvrča krivdo na politike, menedžerje, pravnike, bankirje in javne uslužbenke, ki so aktivno izčrpavali družbeno premoženje. Zlorabe sistema niso doživele niti neformalnih sankcij, kaj šele formalne, javni prostor je bil rezerviran za omejen krog ljudi, nove ideje niso imele možnosti prodora.

V zadnjem obdobju Slovenci množično zapuščajo državo. Podatki o tem, koliko se jih je v zadnjem času odselilo iz naše države, bi moralo pri vladajočih zbuditi zanimanje in skrb. V obdobju od 2007 do 2011 se je iz Slovenije odselilo 20.200 državljanov, v letu 2012 pa do meseca oktobra že skoraj 8000. Za primerjavo, to je desetkrat več kot v letu 1995. V resnici pa naj bi bilo odseljenih še veliko več prebivalcev. Mnogi namreč odjavijo bivališče iz države šele veliko pozneje, študentje na primer pa ga sploh ne odjavijo (povzeto po A. Kerin, 2012:8).

Slika 18: Demonstracije

Vir: <http://web.vecer.com/portali/vecer/v1/default.asp?kaj=3&id=2013030905892991> (16. 3. 2013)

Po poročanju MMC RTV SLO v Evropi 115 milijonov ljudi ogrožata revščina in družbena izključenost. Leta 2010 je bilo v Sloveniji zaradi revščine in družbene izključenosti ogroženih 366.000 ljudi, največ, 23%, jih prihaja iz starostne skupine starejših od 65 let. Po poročilu EUROSTAT-a¹⁸ se je v Sloveniji ogroženost zaradi revščine povečala za 1,2 odstotni točki v primerjavi z letom 2009. Čeprav je Slovenija po tveganju za revščino, po nakazanih socialnih transferjih, z 12,7% relativno visoko, pa se tudi pri nas tveganje revščine povečuje.

Najbolj ogrožena starostna skupina so starejši od 65. leta, delež ogroženih znaša 22,8%, sledi delovna populacija v starosti od 18 do 64 let (18,1%) ter mlajši od 18. leta (15,2%).

Sicer pa je zaradi revščine v EU ogroženih že 23,4% prebivalstva ali kar 115 milijonov ljudi. Pri tem je pomembno omeniti, da revščina grozi kar 27% mladih, mlajših od 18. leta. Najbolj so zaradi revščine ogroženi ljudje v Bolgariji, Romuniji, Latviji in na Madžarskem, najmanj pa na Češkem, Švedskem, na Nizozemskem, v Avstriji, na

¹⁸ EUROSTAT je bil ustanovljen leta 1953, ima sedež v Luksemburgu in je eden izmed generalnih direktorats Evropske komisije. Zbira, združuje in objavlja podatke nacionalnih statističnih uradov ter zagotavlja primerljivo in usklajeno metodologijo; statističnih raziskav ne izvaja samostojno.

Finskem in v Luksemburgu. Slovenija je z 18,3% na šestem mestu skupaj z Dansko (povzeto po MMC RTV SLO [online], 2012).

7 UKREPI OB NEVARNOSTIH NACIONALNIH VIROV OGROŽANJA NACIONALNE VARNOSTI REPUBLIKE SLOVENIJE

RS ima za zagotavljanje nacionalne varnosti vzpostavljen sistem nacionalne varnosti, ki temelji na političnih, pravnih, gospodarskih, socialno-zdravstvenih, informacijskih, infrastrukturnih, znanstveno-tehnoloških, izobraževalnih in drugih temeljih ter zmogljivostih države. Pomemben nacionalnovarnostni temelj je tudi dosežena stopnja varnostne kulture v družbi.

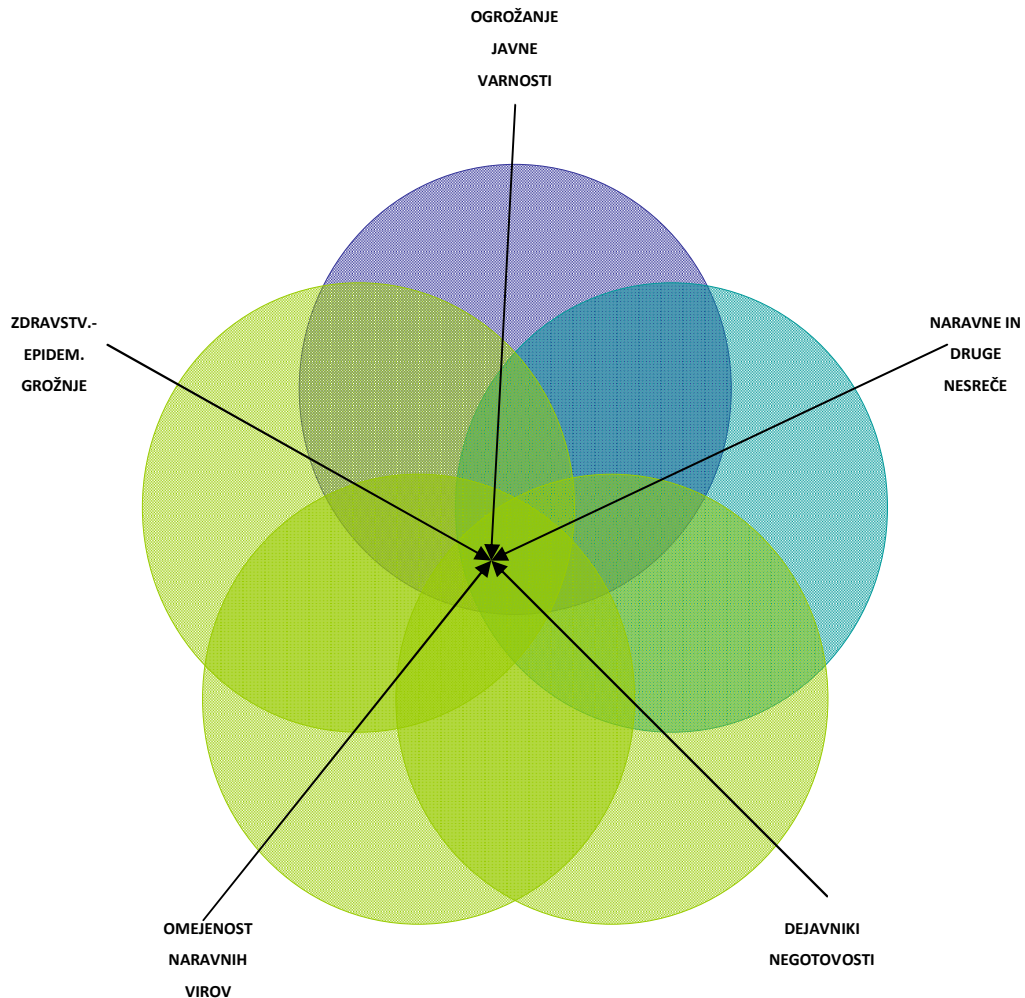
Postavlja se vprašanje, kako ukrepati, da bi ogrožanje zmanjšali na minimum. Kot je bilo v nalogi že predstavljeno, so nacionalni viri ogrožanja tisti, ki izhajajo iz družbe same in pomenijo, da si družba sama, se pravi dejavniki družbe (prebivalci Republike Slovenije) sami postavljamo osnovo za zagotavljanje nacionalne varnosti in si tudi sami povzročamo tveganja varnosti.

Med nacionalne vire ogrožanja in tveganja nacionalne varnosti uvrščamo:

- OGROŽANJE JAVNE VARNOSTI
- NARAVNE IN DRUGE NESREČE
- DEJAVNIKE NEGOTOVOSTI
- OMEJENOST NARAVNIH VIROV IN DEGRADACIJO ŽIVLJENJSKEGA OKOLJA
- ZDRAVSTVENO – EPIDEMIOLOŠKE GROŽNJE

Diagram 1 prikazuje delitev nacionalnih virov ogrožanja in tveganja, se pravi, kaj na nacionalni ravni velja za potencialne nevarnosti slovenski družbi, njenim prebivalcem, naravnim virom in naravnemu bogastvu. Iz diagrama je razvidna prepletenost vseh virov, skupek potencialnih nevarnosti, ki jim je skupni imenovalec ogrožanje varnosti in predstavlja tveganja nacionalne varnosti.

Diagram 1: Nacionalni viri ogrožanja in tveganja

Vir: Prirejeno po RSNV-1, 2010

Republika Slovenija ima organiziran sistem nacionalne varnosti. Zagotavljanje nacionalne varnosti temelji na delovanju *obrambnega sistema, sistema notranje varnosti* ter *sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami*. Vključuje pa tudi zunanje-politične, gospodarske, informacijske in druge dejavnosti, ki neposredno vplivajo na nacionalno varnost (povzeto po RSNV-1 [online], 2010).

Obrambni sistem predstavlja celoto političnih, normativnih, organizacijskih, vojaških, kadrovskih, materialno-finančnih, obveščevalno-varnostnih, informacijsko-komunikacijskih, razvojno-raziskovalnih, izobraževalnih in drugih dejavnosti, ki jih organizira država za učinkovito zagotavljanje obrambe. V obrambni sistem se poleg Slovenske vojske vključujejo tudi drugi državni organi, organi lokalnih skupnosti ter civilno družbene organizacije, ki so posebnega pomena za obrambo.

Sistem notranje varnosti predstavljajo institucionalni nosilci varnostnih nalog. V ta sistem so vključeni tudi pravosodni in drugi državni organi ter institucije, ki z uresničevanjem nalog prispevajo k notranji stabilnosti in varnosti. Notranjo varnost država zagotavlja z delovanjem institucij javne varnosti, policije, državnega tožilstva, inšpekcijskih in nadzornih organov, obveščevalno-varnostnih služb, drugih državnih organov, organizacij z javnimi pooblastili, različnih varnostnih služb in organizacij zasebnega prava ter organov lokalne samouprave na temelju njihovega medsebojnega sodelovanja tako znotraj države kot na mednarodni ravni.

Sistem varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami je namenjen zagotavljanju varstva ljudi, živali, premoženja, kulturne dediščine ter okolja pred naravnimi in drugimi nesrečami, s ciljem zmanjšanja števila nesreč ter preprečitve oziroma zmanjšanja števila žrtev in drugih posledic teh nesreč. Kot nesreča se obravnavajo tudi posledice vojne, uporabe orožij ali sredstev za množično uničevanje ter posledice terorističnih napadov in drugih oblik množičnega nasilja. Sistem varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami obsega programiranje, načrtovanje, organiziranje, izvajanje, nadzor in financiranje ukrepov ter dejavnosti za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami.

1. Ogrožanje javne varnosti

Za zmanjševanje, preprečevanje ali odpravo tveganj, ki ogrožajo javno varnost, so potrebni naslednji ukrepi:

- pravočasno odkrivanje, preprečevanje in preganjanje vseh vrst kriminala s strani policijskega, pravosodnega, upravnega in redarstvenega segmenta sistema notranje varnosti;
- sodelovanje z regionalnimi mednarodnimi varnostnimi institucijami;
- prenašanje dobre prakse iz tujine v domačo regijo;

- zagotavljanje učinkovitega sistema pregona kaznivih dejanj na področju korupcije, gospodarske kriminalitete ter organiziranega kriminala;
- nadgrajevanje ustrezne opremljenosti, usposobljenosti in organiziranosti policije;
- varovanje državnih mej skladno z evropskimi in nacionalnimi predpisi in standardi;
- nadgrajevanje ukrepov za izboljšanje varnosti prometa;
- razvijanje preventivnih ukrepov za zmanjšanje kršitev javnega reda in miru ter usmerjenost k preventivi;
- boj proti prepovedanim drogam;
- zagotavljanje učinkovitih programov za zaščito prič, ki pričajo proti kriminalcem;
- izrečene kazni za kazniva dejanja bi morale biti odvisne od zaslužkov in premoženja tistih, ki so kaznivo dejanje zagrešili,
- zagotavljanje ustrezne pomoči žrtvam kriminalnih dejanj.

Javna agencija RS za varnost prometa je sprejela Nacionalni program varnosti cestnega prometa. To je strateški dokument, ki obravnava nacionalno varnostno politiko in strokovno zahtevne ter varnostno najbolj transparentne probleme na področju varnosti cestnega prometa v RS za obdobje 2013-2022.

Nacionalni program podaja vizijo in cilj, za prednostna področja pa določa ukrepe, ki jih je treba izvesti za učinkovitejše zagotavljanje varnosti cestnega prometa. Primarni cilj programa je prizadevanje za zmanjšanje najhujših posledic prometnih nesreč v cestnem prometu (smrtne žrtve in hudo telesno poškodovani udeleženci), ki ga bomo dosegli z učinkovitim izvajanjem ukrepov iz programa in z zagotavljanjem politične volje in družbene podpore. Pri pripravi nacionalnega programa so sodelovali številni strokovnjaki pristojnih vladnih služb in civilne družbe. Glede na stanje v Evropski uniji in Sloveniji so pretehtali možnosti in izbrali najprimernejše ukrepe, ki bi jih bilo smiselno izvesti na področju človekovega ravnanja, prometnega okolja, vozil in institucionalnega okolja.

Da bi korenito spremenili stanje in izboljšali varnost na cestah, je bila sprejeta »Vizija Nič«¹⁹, kar pomeni nič mrtvih ali hudo poškodovanih v prometnih nesrečah. Vizija nič je pozitiven in odgovoren odnos ustvarjalcev in udeležencev cestnoprometnega sistema, ki so s svojim celotnim delovanjem in ravnanjem dolžni preprečiti najhujše posledice prometnih nesreč ter zagotoviti varen dolgoročni cilj: nič mrtvih in nič hudo poškodovanih zaradi prometnih nesreč. Z moralnega vidika je to edini možni dolgoročni cilj vseh humanih družb ter kot takšen jasen in razumljiv cilj vseh sodelujočih ustvarjalcev in udeležencev cestnoprometnega sistema. »Vizija nič« zato zahteva spremembo razmišljanja in ravnanja oblikovalcev sistema, izvajalcev in prometnih udeležencev.

Kot družba in kot posamezniki moramo resno in odgovorno sprejeti, da so prometne nesreče in njihove najhujše posledice nesprejemljive. S svojim ravnanjem kot udeleženci v prometu in kot strokovnjaki na različnih področjih pa moramo neprestano delati tako, da se nesreče preprečijo ali da se vsaj zmanjša teža njihovih posledic. To filozofijo pa je treba preliti v konkretne ukrepe z jasno začrtanimi cilji. Na državni ravni že nekaj let nastaja nacionalni program varnosti cestnega prometa, ki obsega natančno analizo stanja na posameznih področjih in pripravo projektov za izboljšanje varnosti treh najbolj ogroženih skupin (pešcev, kolesarjev in mladih voznikov) ter za zmanjšanje dveh najnevarnejših vzrokov nesreč: hitrosti in alkohola.

2. Naravne in druge nesreče

Potrebni ukrepi za obvladovanje, preprečevanje in odpravo posledic naravnih in drugih nesreč so naslednji:

¹⁹ Nacionalni program varnosti cestnega prometa je strateški dokument, ki obravnava strokovno zahtevne ter varnostno najbolj transparentne probleme na področju varnosti cestnega prometa v Republiki Sloveniji za naslednje desetletje. Skupni cilj držav članic je, da se do leta 2020 v cestnem prometu ohrani čim več življenj in prepolovi število žrtev in hudo telesno poškodovanih oseb. Temu cilju sledi tudi nacionalni program, katerega izvajanje mora zagotoviti, da na slovenskih cestah konec leta 2021 ne bo umrlo več kot 35 oseb na mio prebivalcev in ne bo hudo telesno poškodovanih več kot 210 oseb na mio prebivalcev. Sprejema in nadaljuje »Vizijo Nič«, za prednostna področja pa določa ukrepe, ki jih je treba izvesti za učinkovitejše zagotavljanje varnosti cestnega prometa.

- razvoj sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami (povečati učinkovitost in racionalnost);
- zagotavljanje usklajenosti med vsemi zmogljivostmi države, podsistemov nacionalne varnosti ter sodelovanje med lokalno in državno ravniyo;
- zagotavljanje in povečevanje preventivne dejavnosti: potresno varna gradnja, preiščeni posegi v prostor, ukrepi za zmanjšanje posledic toče in suše, preventivni protipožarni ukrepi, učinkovitejša protipoplavna zaščita in zaščita pred plazovi (sanacije);
- krepitev funkcije zavarovalništva za zmanjšanje posledic naravnih ali drugih nesreč;
- razvoj državnih zmogljivosti za odzivanje na naravne in druge nesreče: dograjevanje infrastrukturnih sistemov, izboljšanje pogojev delovanja služb, enot in drugih sestav za zaščito, reševanje in pomoč, izboljšanje položaja prostovoljnih reševalcev, krepitev ozaveščenosti in usposobljenosti prebivalstva za izvajanje osebne in vzajemne zaščite;
- krepitev delovanja civilne zaščite z državami EU in ostalimi državami, medsebojno obveščanje in pomoč ob nesrečah.

3. Omejenost naravnih virov in degradacija življenjskega okolja

Za omejitev oziroma odpravo vpliva omejenosti naravnih virov in degradacije življenjskega okolja si mora RS prizadevati za zaščito naravnih virov in varovanje okolja. To pomeni zmanjševanje izpusta toplogrednih plinov, ohranjanje biotske raznovrstnosti, zmanjševanje onesnaženosti tal, učinkovito upravljanje z vodami, izboljšanje kakovosti zraka, zmanjševanje količine odpadkov in pospeševanje njihovega recikliranja, zniževanje emisij hrupa in elektromagnetnih emisij. Potrebno je krepiti zavest državljanov RS o pomenu varovanja okolja, zmanjševanja onesnaženosti, ločenega zbiranja odpadkov, recikliranja. Potrebno je tudi spodbujanje uvajanja visoko razvitih tehnologij.

Na področju kmetijske dejavnosti si je potrebno prizadevati za ohranjanje, varovanje in širjenje obstoječih kmetijskih zemljišč in drugih potencialov za pridelavo hrane in krme.

Potrebno je težiti k zagotavljanju zadostne oskrbe s ključnimi energetskimi viri, povečati izrabo lokalnih virov obnovljive energije. RS podpira miroljubno uporabo jedrske energije, neširitveni nadzor in upoštevanje najvišjih meril tehnične in fizične varnosti.

4. Zdravstveno-epidemiološke grožnje

RS si prizadeva za vzpostavitev učinkovitega sistema za hitro odkrivanje zdravstveno-epidemioloških groženj, ki so posledica delovanja človeka ali spremenjenih naravnih okoliščin. Posebna pozornost se namenja preventivi pred nevarnimi boleznimi živali in pred boleznimi, ki se z živali prenašajo na človeka. Med preventivne ukrepe in aktivnosti s tega področja prištevamo tudi načrt preventivnih cepljenj.

Za preprečevanje nalezljivih bolezni se izvajajo številni preventivni in protiepidemijski ukrepi. Med njimi so najpomembnejši: osebna in splošna higiena, preskrba s higiensko neoporečno pitno vodo in hrano, higiensko odstranjevanje odpadkov, uničevanje mrčesa in glodavcev. Utrjevanje telesa z redno telovadbo, vitaminsko hrano in gibanjem na svežem zraku pripomore k večji odpornosti proti mnogim boleznim. Za številne bolezni (otročka paraliza, davica, tetanus, oslovski kašelj, ošpice, mumps, rdečke, norice, gnojni in virusni meningitis, pljučnica, rumena mrzlica) obstajajo cepiva, s katerimi tudi pri nas lahko zaščitimo otroke in odrasle. Poleg veterinarske službe, ki preprečuje zoonoze, lahko tudi prebivalci sami veliko naredijo za njihovo preprečevanje s pravilnim ravnanjem z živali in pravilno pripravo hrane, z umivanjem rok, izogibanjem stika z bolnimi živalmi in s pravočasnim obiskom v najbližji ambulanti za preprečevanje stekline ob vsakem sumu stika s steklo živaljo.

5. Dejavniki negotovosti

RS mora zagotoviti sprejemanje odločitev, ki bodo zmanjševale verjetnost socialnih napetosti in nestabilnosti zaradi zapletenih gospodarskih, družbenih in političnih razmer. Potrebno je spodbujati učinkovitejše delovanje trga za zmanjševanje brezposelnosti in s tem zmanjšanje revščine. Država mora spodbujati humanitarno dejavnost ter zagotoviti usmerjeno in učinkovito delovanje socialnih služb. Zaradi naraščanja brezposelnosti mora država sprejeti ukrepe za omejevanje tega pojava. To pomeni subvencioniranje delovnega časa, širjenje javnih del, aktivno ukrepanje pri zaposlovanju, izobraževanju, prezaposlovanju in samozaposlovanju brezposelnih prebivalcev. Zaradi negativnega

demografskega trenda v družbi in staranja prebivalstva je potrebno sprejeti finančno vzdržno pokojninsko in invalidsko politiko. Zagotoviti je potrebno tudi aktivno obliko zaposlovanja mladega prebivalstva in reševanja stanovanjskih težav mladih družin.

Vsi omenjeni dejavniki oziroma viri ogrožanja in tveganja pa lahko državo privedejo do **nacionalne varnostne krize**. Nacionalna varnostna kriza se sproži, ko pride do izbruha ali stopnjevanja dejanskih ali zaznanih groženj varnosti oziroma groženj temeljnim vrednotam in normam nacionalne države ter pripadajoče družbe. Nacionalna varnostna kriza je v tem smislu situacija, ki hkrati predstavlja ogrožanje nacionalne varnosti, povzroča veliko negotovost v zvezi z nacionalno varnostjo in nujnost ukrepanja s strani nacionalnovarnostnih organov, kot so npr. vlada, obveščevalne službe, policija, vojska, zaščita in reševanje itn. Ekstremna krizna oblika oziroma oblika ekstremnega ogrožanja nacionalne varnosti je že katastrofa. Vsako resno ogrožanje varnosti referenčnega subjekta zelo verjetno povzroči njegovo krizo, vendar pa vsaka kriza ne predstavlja nujno ogrožanja varnosti, ampak zgolj ogrožanje njegove stabilnosti.

Sistem kriznega menedžmenta ali kriznega odzivanja je tisti del strukture nacionalnega oblastnega sistema oziroma sistema nacionalne varnosti, ki omogoča izvajanje kriznih dejavnosti oziroma dejavnosti kriznega menedžmenta v najširšem smislu. Krizne dejavnosti se namreč lahko odvijajo povsem »ad hoc« in brez predpriprav, lahko pa se uresničujejo v nekem sistemsko uravnavanem okviru, ki določa vsaj splošna pravila za obvladovanje kriz. Gre za temeljni in najpomembnejši podsistem sistema nacionalne varnosti, ki je odgovoren za pripravo na hitro ukrepanje države in družbe v najrazličnejših krizah ter hitro ukrepanje, ko do kriz tudi pride. Gre predvsem za sistematizacijo horizontalnega in vertikalnega povezovanja elementov (podsistemov) sistema nacionalne varnosti v predkriznem, kriznem in pokriznem času z namenom doseganja optimalnega in fleksibilnega kriznega odziva. V tem smislu je sistem kriznega menedžmenta hkrati hierarhična struktura in medorganizacijska (medhierarhična oziroma nehierarhična) mreža na odgovarjajoči ravni.

Za krizni menedžment so torej pomembni hierarhično organizirani akterji kriznega menedžmenta (organizacije oziroma organi) in njihove povezave, saj se med seboj dopolnjujejo. Bistveno je, da jih je glede na značaj in zahteve posamezne krize mogoče hitro kombinirati. Hkrati je mogoče na ta način tudi premostiti šibkost določenih akterjev s pomočjo drugih.

Sistem kriznega menedžmenta se v ožjem smislu nanaša na državne resorje in njihovo medresorsko sodelovanje, v širšem smislu pa lahko vključuje nekatere nedržavne organizacije, saj je najvišjo možno strukturiranost (kompleksnost) v boju zoper kompleksne krize mogoče doseči samo na ravni celotne družbe.

V skladu z večdimenzionalnim razumevanjem krize lahko ugotovimo, da se krizni menedžment kot dejavnost uresničuje na nacionalni, regijski in lokalni ravni v številnih ministrstvih, agencijah ali sektorjih, ki povezani skupaj tvorijo sistem kriznega menedžmenta. Sistem povezuje celoten spekter različnih in hkrati med seboj povezanih dimenzij kriznih dejavnosti, kot so obrambno-vojaška, zaščitno-reševalna, diplomatska, obveščevalna, policijsko-kriminalistična, protiteroristična, varnostna gospodarska, okoljevarstvena, epidemiološka in zdravstvena dejavnost itn., s katerimi želita država in družba obvladati sproženo ogrožanje varnosti oziroma krizne razmere.

Menim, da sta trenutno največja dejavnika ogrožanja nacionalne varnosti negotovost med prebivalci in nezaupanje v politično, gospodarsko in socialno oblast. Posledice tega so brezposelnost, pomanjkanje služb, revščina, gospodarstvo v zatonu; vse to sproža nemire in nestrpnost med prebivalci naše države. Za začetek bi bilo potrebno uperiti vse moči v zmanjšanje oziroma minimaliziranje gospodarskega kriminala in korupcije. Pri tem imam v mislih predvsem to, da bi ljudje z vrha politike in gospodarstva, ki predstavlja državni kapital, in tudi ostali kapitalisti tudi dejansko plačali za vso škodo, ki so jo namerno povzročili. Kazniva dejanja s tega področja ne bi smela nikoli zastarati, kazni bi morale biti zaporna kazen in vračilo celotnega nezakonito pridobljenega premoženja. Politični sistem bi moral biti zastavljen tako, da bi preprečeval, da so na oblasti vedno isti ljudje v različnih vlogah. Menim, da je veliko sosednjih držav, ki bi nam lahko bile v določenih pogledih za zgled in bi morali slediti njihovemu trendu razvoja. Pospešiti bi morali tudi ukrepanje pri plačilni nedisciplini, kajti nedopustno je, da so delavci brez plač oziroma da mali podjetniki nikoli ne dobijo plačila za pošteno in korektno opravljeno storitev. Tudi znesek minimalne plače in višina minimalnega dohodka na družinskega člana, ki še omogočata preživetje, sta glede na druginjo in stalne dražitve osnovnih življenjskih potrebščin občutno prenizka. Prvi korak k izboljšanju trenutne situacije je vzpostavitev pravične socialne države, ki ne bo tistim, ki imajo malo, vzela še več. Ko bomo premagali

politično krizo, se bo tudi zaupanje tujih vlagateljev v gospodarstvo naše države obnovilo, posledično pa se bosta okrepila gospodarstvo in blaginja prebivalcev.

8 SKLEP

Vsebinsko vodilo diplomske naloge je Resolucija o strategiji nacionalne varnosti kot krovni dokument, ki opredeljuje vire ogrožanja in tveganja nacionalne varnosti Republike Slovenije in ukrepe za njihovo zmanjšanje in odpravo posledic le-teh. Vsebina naloge izhaja iz treh skupin virov ogrožanja in tveganja, in sicer globalnih, nadnacionalnih in nacionalnih virov ogrožanja in tveganja nacionalne varnosti RS, tako kot je bilo to opredeljeno s hipotezo v uvodnem delu naloge. V nalogi sem predstavila vse tri skupine virov ogrožanja in tveganja ter njihovo zaznavnost v naši državi. Predstavljeni so tudi statistični podatki državnih institucij s tega področja, s poudarkom na dogodkih, ki jih štejemo med nacionalne vire ogrožanja in tveganja nacionalne varnosti.

Če bi želela podrobneje obravnavati vse tri skupine virov ogrožanja, bi bila naloga preobširna. Zato sem se omejila na nacionalne vire ogrožanja, njihove posledice in ukrepe za zmanjšanje oziroma preprečitev le-teh, kar je v domeni naše države in nas državljanov in kar je tudi naša odgovornost. Seveda pa to ne pomeni, da ostali dve skupini virov ogrožanja, se pravi globalna in nadnacionalna, nimata velikega vpliva na samo varnost v naši državi. Smiselno lahko zaključim, da so vse tri skupine virov ogrožanja, globalna, nadnacionalna in nacionalna med seboj prepletene in da so vzroki in posledice ene skupine povezljivi in soodvisni od ostalih virov ogrožanja in tveganja nacionalne varnosti RS.

Dostopne literature za temo diplomske naloge je zelo veliko, vendar pa se izsledki raziskav in zaključki avtorjev, ki se s to tematiko poklicno ukvarjajo, v najrazličnejših člankih in poročilih ponavljajo. V uvodu diplomske naloge sem navedla, da bom uporabila statistične podatke, ki so jih objavile državne institucije do leta 2011, vendar pa so se med pisanjem naloge pojavila poročila tudi za leto 2012, kar sem seveda smiselno vključila v nalogo.

Kot sklep lahko zapišem, da nacionalno varnostno politiko RS sestavljajo zunanja politika, obrambna politika, politika zagotavljanja notranje varnosti ter politika varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami. V skladu s sodobnim večdimenzionalnim razumevanjem pojma nacionalne varnosti pa se upošteva tudi varnostni vidik politike države na gospodarskem, socialnem, okoljskem, zdravstvenem, demografskem, izobraževalnem, znanstveno-tehnoškem, informacijskem in drugih področjih.

V evroatlantskem prostoru se je verjetnost izbruha meddržavnih oboroženih spopadov močno zmanjšala, hkrati pa se je povečala ranljivost držav tega prostora na asimetrične grožnje in tveganja, katerih nosilec so praviloma nedržavni subjekti, njihov učinek pa ima poudarjeno transnacionalno razsežnost. Na varnost evroatlantskega prostora bo tudi v prihodnje najbolj vplivalo politično-varnostno in drugo dogajanje na Zahodnem Balkanu, v Vzhodni Evropi, na Južnem Kavkazu, Bližnjem in Srednjem vzhodu, v Severni in Podsaharski Afriki in Južni Aziji.

V mednarodnem varnostnem okolju RS ima največji pomen območje Jugovzhodne Evrope. Čeprav so države Zahodnega Balkana na poti pokonfliktne politično-varnostne stabilizacije in so aktivno vključene v proces približevanja evroatlantskim integracijam, nekatere še vedno niso dosegle zadostne trdnosti z vidika medetničnih odnosov in demokratičnosti državne ureditve. Takšne razmere v regiji sicer lahko upočasnijo vključevanje držav v evroatlantske integracije, toda nacionalne varnosti RS resno ne ogrožajo.

Kot sem predpostavila v uvodu naloge, ima pomembno vlogo na področju varnosti naše države in njenih prebivalcev ter njenega imetja vključevanje in povezovanje Republike Slovenije v različne evropske in svetovne organizacije. Polnopravno članstvo RS v Natu in EU ter hitre integracije v globalizacijske procese neizogibno vplivajo na nacionalno-varnostni sistem RS. V prihodnjem obdobju se bo širitev EU in Nata nadaljevala tudi na širše področje Jugovzhodne Evrope. Glede na sodobne trende bodo vojaške grožnje RS proti njeni ozemeljski celovitosti in suverenosti najverjetneje vse manjše, povečevale pa se bodo grožnje, ki so skupne evroatlantskemu prostoru, zlasti terorizem in orožja za množično uničevanje. Omenjena tveganja in grožnje niso samo posledica članstva RS v Natu in EU, temveč tudi posledica vpliva globalizacije mednarodnega varnostnega okolja in lahko ogrožajo slovenske strateške interese. Slovenska mednarodna prizadevanja so med drugim usmerjena tudi v zmanjševanje različnih nevarnosti, ki bi lahko izzvale oborožene spopade mednarodnih razsežnosti in katerih najverjetnejša predhodnica so

lahko tudi različne teroristične aktivnosti. RS je vse bolj vpeta v spremenjen mednarodni varnostni prostor in s svojo politiko aktivno sodeluje pri oblikovanju mednarodne varnostne politike. Ta pristop pozitivno pripomore k razvoju našega gospodarstva ter krepitvi varnosti, po drugi strani pa lahko v negativnem smislu povzroči tudi morebitna ogrožanja, kot so terorizem, kriminal, širjenje različnih nalezljivih bolezni itn. Pozitivni in negativni vplivi zato zahtevajo ustrezno delovanje in prilagajanje našega nacionalno-varnostnega sistema.

Republika Slovenija skladno s svojimi nacionalnimi interesi sodeluje v mednarodnih operacijah in misijah na posameznih kriznih žariščih, s čimer dejavno prispeva k mednarodnemu miru, varnosti in stabilnosti. Njena prisotnost na teh območjih lahko pomeni tveganje v smislu izpostavljenosti ozemlja naše države terorizmu in drugim oblikam nevojaških groženj. Povečuje se tudi možnost, da postanejo mednarodne sile na kriznem žarišču, v katerih sodelujejo predstavniki RS, tarča napada pripadnikov sprtih strani in organiziranega kriminala.

Slika 19: Pripadniki Slovenske vojske na mednarodni misiji v Afganistanu

Vir: <http://www.slovenskavojska.si> (16. 3. 2013)

Ogroženost RS s strani terorističnih organizacij je danes sorazmerno nizka, v prihodnje pa bo močno odvisna od političnega, gospodarskega in varnostnega delovanja Republike Slovenije v mednarodnem okolju.

Organiziran kriminal pomeni kompleksno in dolgoročno grožnjo varnosti RS, čeprav je mogoče pričakovati, da bo naša država z vidika delovanja mednarodnih kriminalnih združb, zlasti tistih vzdolž tako imenovane »balkanske poti«, tudi v prihodnje predvsem tranzitno-logistična in v manjši meri ciljna država.

Pritiski migracijskih tokov na RS na sploh in še posebej iz smeri Jugovzhodne Evrope bodo tudi v prihodnje pomembno opredeljevali družbeno-gospodarske in politično-varnostne razmere v navedeni regiji in v svetu. Širši obseg nezakonitih migracij lahko na splošno ogrozi varnost in zdravje prebivalcev naše države.

Neugodne gospodarske razmere in posledično zmanjševanje sredstev za izvajanje preventivnih varnostnih ukrepov lahko v povezavi z drugimi dejavniki tveganja in negotovosti povečajo verjetnost industrijskih in drugih nesreč, ki jih povzroči človek.

Podnebne spremembe predstavljajo enega najresnejših problemov človeštva kljub dejstvu, da se podnebje je in bo spreminjalo. V preteklosti se je podnebje namreč spreminjalo zaradi naravnih vplivov, ki vključujejo spremembe sončnega sevanja, vulkanske izbruhe in podobno. Glavnino sprememb v zadnjih desetletjih pa lahko pripišemo človekovemu delovanju. Predvsem z rabo fosilnih goriv in uničevanjem ter krčenjem gozdov prispevamo k naraščanju koncentracije toplogrednih plinov v ozračju.

Kakovost okolja v RS se zaradi izvajanja politik in ukrepov za varovanje okolja na splošno sicer izboljšuje, vendar je okolje na nekaterih območjih še vedno preveč onesnaženo. Največjo obremenitev za okolje in odločilni vpliv na procese v prostoru bodo tudi v prihodnje povzročali industrija, energetika, kmetijstvo, promet, poselitev in turizem, ki bodo hkrati še naprej ključni nosilci razvoja in dejavniki zagotavljanja blaginje v družbi.

Glede na splošno zaostrovanje političnih, socialnih, gospodarskih, varnostnih in drugih razmer v svetu in v naši državi je v prihodnje tudi v RS mogoče pričakovati več kršitev javnega reda in miru, vključno z hujšimi kršitvami, ki lahko posledično prerastejo v kazniva dejanja z vsemi posledicami za varnost posameznika in širše skupnosti.

Revščina in druge oblike socialne negotovosti v zaostrenih finančnih in gospodarskih razmerah ter s tem povezano visoko stopnjo brezposelnosti in nerednim prejemanjem dohodkov iz dela in socialnih nadomestil lahko prizadenejo velik del prebivalstva RS. V primeru dalj časa trajajoče gospodarske in finančne krize bodo revščina in druge oblike socialne negotovosti najbolj prizadele že sicer socialno najšibkejši del prebivalstva.

Dinamično spreminjanje sodobnega varnostnega okolja ter kompleksnost varnostnih groženj in tveganj v njem zahtevajo tudi organizacijsko povezanost posameznih resornih politik, pomembnih z vidika zagotavljanja nacionalne varnosti, in njegovih podsistemov.

Samo tako je mogoče zagotoviti skladno in pravočasno odzivanje države na celoten spekter sodobnih virov ogrožanja in tveganja nacionalne varnosti.

VIRI, LITERATURA

1. Brožič L. *Izzivi zoperstavljanja terorizmu v jugovzhodni Evropi-namesto uvoda*. Bilten, 2008, št. 3, str. 9-14.
2. Coleman, K. *Cyber Terrorism, 2003*. (Citirano 22. 3. 2013). Dosegljivo na naslovu: http://www.directionsmag.com/article.php?article_id=432.
3. Čas T. *Subjekti zasebnega varstva in nacionalno-varnostni sistem sodobne družbe*. Detektiv. Oktober 1999, št. 1, str. 34, 55-57.
4. Čas T. *Subjekti zasebnega varstva in nacionalno-varnostni sistem sodobne družbe II*. Detektiv. Januar/februar 2000, št. 1, str. 7-10.
5. Črnc, D. *Slovenija v geopolitičnem in geostrateškem okolju 21. stoletja*. Bilten Slovenske vojske, 2010, št. 2, str. 29-67.
6. Dvojmoč Kotnik I. *Nesreče in varstvo pred njimi. Naravne in druge nesreče v Sloveniji*. (Citirano 22. 3. 2013). Dosegljivo na naslovu: http://www.sos112.si/slo/tdocs/naravne_nesrece.pdf.
7. Epstein P. R. *Climate change and emerging infectious diseases, Microbes and Infections*, 2001, str. 747-754. V Kajfež Bogataj L. *Podnebne spremembe in nacionalna varnost*.
8. Evropska komisija. Generalni direktorat za okolje. *Podnebne spremembe-za kaj sploh gre?*. Luxembourg, Urad za uradne publikacije evropskih skupnosti. 2006, str. 7-10. (Citirano 22. 3. 2013). Dosegljivo na naslovu: http://ec.europa.eu/clima/sites/campaign/pdf/climate_change_youth_sl.pdf
9. Grizold, A. 1992. *Oblikovanje slovenske nacionalne varnosti*. V A. Grizold, Razpotja nacionalne varnosti: obramboslovne raziskave v Sloveniji, 1992, str. 59–93. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
10. Ivanuša T., Podbregar I. *Terorizem in jedrska, radiološka, kemična ter biološka obramba*. Ljubljana. Univerzitetna knjižnica, 2008.
11. Kajfež Bogataj, L. *Podnebne spremembe in nacionalna varnost*. 2006. UJMA, 20, str. 170-176,
12. Kerin, A. *V deželi kengurujev našel, kar je doma pogrešal*. 2012. ŽIVA, Priloga Dolenjskega lista, št. 10, str. 8.
13. Kobold M. *Vpliv podnebnih sprememb na pretoke slovenskih rek*, 2007. (Citirano

25. 3. 2013). Dosegljivo na naslovu: <http://mvd20.com/LETO2007/R15.pdf>.
14. Kotnik, I. *Oblikovanje sodobnega sistema kriznega upravljanja v Republiki Sloveniji s preoblikovanjem in nadgradnjo dosedanjih rešitev*, 2008. Revija UJMA št. 22.
15. Kostič U. *Pazite se prevar v času finančne krize*. 2008. (Citirano 25. 3. 2013). Dosegljivo na naslovu: <http://www.mladipodjetnik.si>.
16. Lovšin P. *Rekorden porast kaznivih dejanj*, 2013. Časopis Dnevnik I. 63, št. 99. str. 2. 30. 4. 2013.
17. Malešič M. *Slovenian security policy and NATO*. CESS-The center for European Security Studies, 2000. (Citirano 22. 3. 2013). Dosegljivo na naslovu: <http://www.cess.org/publications/papers/view/?id=5>.
18. Nedeljski dnevnik 2013. *Terorizem*. Članek. 24. 4. 2013.
19. Osterman A., Čevriz D. *Improvizirana eksplozivna sredstva in bioagensi kot zahtevnejši obliki groženj nacionalno-varnostnemu sistemu*, 2008. (Citirano 15. 3. 2013). Dosegljivo na naslovu: <http://www.fvv-uni.mb.si/dv2008/zbornik/clanki/Osterman-Cevriz.pdf>.
20. Pečar J. *Sodobne migracije in kriminologija*. 1998. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 11. 49, št. 1, str. 3-12. (Citirano 22. 3. 2013). Dosegljivo na naslovu: http://www.mnz.gov.si/si/medijsko_sredisce/revija_za_kriminalistiko_in_kriminologijo/
21. Podbregar, I. *Pred reinženeringom nacionalnovarnostnega sistema – priložnosti za Slovensko vojsko*. 2011. Sodobni vojaški izzivi, št. 2, str. 15-27.
22. Pollitt, M.M. *Cyberterrorism - Fact or Fancy?*, 1997. (Citirano 22. 3. 2013). Dosegljivo na naslovu: <http://www.cs.georgetown.edu/~denning/infosec/pollitt.html>.
23. Prezelj, I., Jelušič. L., Anžič A. *Model celovitega ocenjevanja ogrožanja nacionalne varnosti RS*, 2007. Ministrstvo za obrambo, Ljubljana.
24. Prezelj, I. *Ogrožanje nacionalne varnosti Republike Slovenije in vključevanje v Nato*. 2002. Teorija in praksa, št. 3, str. 426-441.
25. Prezelj, I. *Teroristično ogrožanje nacionalne varnosti Republike Slovenije*. 2006. Revija Ujma, št. 20, str. 177-181.
26. Prezelj, I. *Nacionalni sistem kriznega menedžmenta*. 2005. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
27. Prislan K., Bernik I. *Kibernetični terorizem-sodobna varnostna grožnja*

- informacijskim sistemom*. 2010. Univerza v Mariboru. Fakulteta za varnostne vede. (Citirano 25. 3. 2013). Dosegljivo na naslovu:
http://www.fvv.uni-mb.si/dv2010/zbornik/informacijska_arnost/Bernik-Prislan-20kiberneticni_terorizem.pdf.
28. Purg, A. *Boj proti mednarodnemu terorizmu*. 1997. Ministrstvo za notranje zadeve, Visoka policijsko-varnostna šola.
29. Radio televizija Slovenija. *Neuspešnemu atentatorju 11 let zapora*. 2009. (Citirano 22. 3. 2013). Dosegljivo na naslovu:
<http://www.rtv slo.si/crna-kronika/neuspesnemu-atentatorju-11-let-zapora/218786>
30. Radio televizija Slovenija. *Revščino v Sloveniji tolče že skoraj 370.000 ljudi*. 2012. (Citirano 22. 3. 2013). Dosegljivo na naslovu:
<http://www.rtv slo.si/slovenija/revscino-v-sloveniji-tolce-ze-skoraj-370-000-ljudi/276626>.
31. Rejec Brancelj I., Zupan N. *Okolje na dlani*. 2007. Ministrstvo za okolje in prostor. Agencija RS za okolje. (Citirano 27. 5. 2013). Dosegljivo na naslovu: http://eionet-si.arso.gov.si/publikacije/Datoteke/OND07/OND1_celota.pdf.
32. Republika Slovenija, Državni zbor. *Kazenski zakonik Republike Slovenije (KZ RS)*. Ur. l. RS 55/2008. (Citirano 25. 2. 2013). Dosegljivo na naslovu:
<http://www.uradni-čist.si/1/objava.jsp?ur/urid=20082296>.
33. Republika Slovenija, Državni zbor. *Zakon o varstvu javnega reda in miru*. Ur. l. RS 70/2006. (Citirano 20. 3. 2013). Dosegljivo na naslovu:
http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r01/predpis_ZAKO3891.html.
34. Republika Slovenija, Ministrstvo za kmetijstvo in okolje. Agencija RS za okolje. *Letno poročilo o ravnanju z odpadki*, 2013. (Citirano 29. 3. 2013). Dosegljivo na naslovu: <http://www.arso.gov.si/varstvo%20okolja/odpadki/obrazci/>
35. Republika Slovenija, Ministrstvo za notranje zadeve. *Poročilo o delu Policije za leto 2008*. 2009. (Citirano 24. 2. 2013). Dosegljivo na naslovu:
<http://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/LetnoPorocilo2008.pdf>.
36. Republika Slovenija, Ministrstvo za notranje zadeve. *Poročilo o delu Policije za leto 2011*. 2012. (Citirano 24. 2. 2013). Dosegljivo na naslovu:
<http://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/LetnoPorocilo2011.pdf>.
37. Republika Slovenija, Ministrstvo za notranje zadeve. *Poročilo o delu Policije za*

- prvo polletje 2012*. 2013. (Citirano 24. 2. 2013). Dosegljivo na naslovu: <http://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/PorociloZaPrvoPolletje2012.pdf>.
38. Republika Slovenija, Ministrstvo za notranje zadeve. *Poročilo o delu Policije za leto 2012*. 2013. (Citirano 27. 5. 2013). Dosegljivo na naslovu: <http://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/LetnoPorocilo2012.pdf>.
39. Republika Slovenija, Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije. *Resolucija o strategiji nacionalne varnosti republike Slovenije*. Ur. l. RS, 27/2010. (Citirano 24. 2. 2013). Dosegljivo na naslovu: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2010278stevilka=1189>.
40. Republika Slovenija, Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije. *Vojaška doktrina*. PDRIU, 2006. (Citirano 24. 2. 2013). Dosegljivo na naslovu: http://www.mo.gov.si/fileadmin/mo.gov.si/pageuploads/pdf/ministrstvo/vojd2006_slo.pdf.
41. Republika Slovenija, Ministrstvo za zdravje. *Vplivi podnebnih sprememb na zdravje ljudi, živali in rastlin*, 2009. (Citirano 5. 3. 2013). Dosegljivo na naslovu: http://ec.europa.eu/health/archive/ph_threats/climate/docs/com_2009_147_sl.pdf.
42. Sotlar, A in Tominc, B. *Zaznava deklarativnih virov ogrožanja nacionalne varnosti v slovenski družbi*. 2010. Fakulteta za varnostne vede Univerze v Mariboru. (Citirano 15. 3. 2013). Dosegljivo na naslovu: http://www.fvv.uni-mb.si/rv/arhiv/2012-3/02_Sotlar_Tominc.html.
43. Škrinjar K. *Čas je, da bobu rečemo bob*. *Teorizem je tu*. 2009. Časopis Delo. Članek Sobotna priloga, 18. 7. 2009. (Citirano 15. 3. 2013). Dosegljivo na naslovu: <http://www.delo.si/arhiv/cas-je-da-bobu-recemo-bob-terorizem-je-tu.html>
44. Uprava RS za zaščito in reševanje. *Večje nesreče v letu 2012*. 2013. (Citirano 26. 2. 2013). Dosegljivo na naslovu: <http://www.sos112.si/slo/clanek.php?catid=3&id=6079>
45. Zavod RS za zaposlovanje. *Aktualno o trgu dela*. 2013. (Citirano 15. 3. 2013). Dosegljivo na naslovu: http://www.ess.gov.si/trg_dela/aktualno_o_trgu_dela.

Elektronski viri:

1. <http://www.carina.gov.si>
2. <http://www.delo.si>
3. <http://www.evropa.gov.si/si/podnebne-spremembe>
4. <http://www.finance.si>
5. <http://www.genspot.com>
6. http://www.google.si/url?sa=i&rct=j&q=terorizem&source=images&cd=&cad=rja&docid=s_A2WHDwh0
7. <http://www.policija.si/images/stories/Statistika/PrometnaVarnost/2010/pdf>
8. <http://www.rtvsllo.si/crna-kronika/neuspesnemu-atentatorju-11-let-zapora/218786>
9. <http://www.siol.net>
10. <http://www.slovenskavojska.si>
11. http://spin.sos112.si/SPIN2/Javno/Porocila/#Pbc09f87257eb4f4fb33f97a023e21ed1_2_14iT0R0x7
12. <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2010278&stevilka=1189>
13. <http://web.vecer.com/portali/vecer/v1/default.asp?kaj=3&id=2013030905892991>
14. <http://sl.wikipedia.org/wiki/Korupcija>
15. http://sl.wikipedia.org/wiki/Organizirani_kriminal
16. <http://sl.wikipedia.org/wiki/Terrorizem>
17. <http://www.123digitalmaps.com/european-maps/political-maps/digital-political-europe-map-danish-57>
18. <http://www.24ur.com>

SEZNAM SLIK

Slika 1: Politična razdelitev Evrope	9
Slika 2: Viri ogrožanja in tveganja nacionalne varnosti Republike Slovenije.....	11
Slika 3: Taljenje ledenikov	13
Slika 4: Begunski center	15
Slika 5: Teroristični napad na ZDA 11. 9. 2001	19
Slika 6: Odkritje mamil na mejnem prehodu	22
Slika 7: Ilegalci v Sloveniji	24
Slika 8: Vrsta med razdeljevanjem paketov Rdečega križa.....	30
Slika 9: Vandalizem med demonstracijami	34
Slika 10: Posredovanje policije med nemirnimi protestniki	34
Slika 11: Odlagališče odpadkov - deponija.....	36
Slika 12: Posledice suše	39
Slika 13: Zaseg orožja.....	45
Slika 14: Zaseg tihotapljenega blaga	46
Slika 15: Posledice poplav v letu 2012.....	55
Slika 16: Visoko plimovanje morja.....	56
Slika 17: Reševanje ponesrečenih v gorah.....	57
Slika 18: Demonstracije.....	58
Slika 19: Pripadniki Slovenske vojske na mednarodni misiji v Afganistanu	72

SEZNAM PREGLEDNIC

Tabela 1: Obravnavana kazniva dejanja v letih 2007 do 2012	49
Tabela 2: Posledice kaznivih dejanj v obdobju od leta 2007 do leta 2012.....	51
Tabela 3: Prometne nesreče in posledice v obdobju od leta 2008 do leta 2012.....	53
Tabela 4: Naravne in druge nesreče v obdobju od leta 2008 do leta 2012.....	55

SEZNAM DIAGRAMOV

Diagram 1: Nacionalni viri ogrožanja in tveganja	61
--	----